

2012. április

imborá

kíváncsi diákok lapja

EDÓSÁGOK

SZÁNTAI JÁNOS KRITIKÁJA

Lájkold a tested:
lesz egy új barátod

Egy varázslatos
mai némafilm

25. oldal

26. oldal

Cimborák, ha találkoznak...

Április 10-ig várjuk a Cimborá Kaláka Pályázat
harmadik szelvényét, valamint Orbán Ferenc zenész
és a Cimborá illusztrációs pályázatára érkező alkotásokat
(mindkettő márciusi számunkban jelent meg).
A többi pályázat határideje lejárt, az értékeléseket,
a nyertesek névsorát a következő, májusi Cimborában
közöljük. Ekkor összeáll a 13. Cimborá Kaláka Tábor
résztevőinek névsora, és júliusban találkozunk,
ismét a régi táborhelyen,
a Benedek-mezőn.

CIMBORA – 2012. április, XXIII. évfolyam
Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimborá árát a Cimborá Alapítvány bankszámlájára várjuk:
Cont IBAN: RO14BRDE150SV01455331500,
BRD: Sf. Gheorghe, Fundația Cimborá,
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Bogdán László, Csillag István, Forrai Tibor,
Keszeg Ágnes, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Vetrő Bodoni Barnabás, Zsigmond Győző

A borítón Csillag István rajza.
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimborá Alapítvány.
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában.

Szerkesztőség: Cimborá szerkesztőség, Szabadság tér 7. szám,
Sepsiszentgyörgy, 520055, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com
Web: www.cimborá.net

TÁMOGATÓINK

Kovászna Megye
Tanácsa

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

Román Kulturális
és Örökségvédelmi
Minisztérium

COMMUNITAS
ALAPÍTVÁNY
Alapította az RMDSZ

Nemzeti Kulturális
Alap
Nemzeti Kulturális
Alapprogram

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Nonprofit Zrt.

Bethlen Gábor Alap

Tartalom

Cimbirodalom

FEKETE VINCE

Cincogósi Elemér (*Verses meseregény*)

Ötödik cím 4. oldal

Derűs sorok, jókedvű szó-képek 6. oldal

(Az irodalmi humor)

Kézfogás az irodalommal

VÉGH BALÁZS BÉLA rovata

Az én szívemben boldogok a tárgyak

Palocsay Zsigmond

Egy elhagyott játékmackó panasza 10. oldal

MUHI SÁNDOR

A legszomorúbb emberbábu festője 11. oldal

Történetes történelem

EGRY GÁBOR rovata

A zene szárnyain 12. oldal

Történetek a palackból

KESZEG VILMOS rovata

A gróf és az apáca szerelmének története 13. oldal

Időutazás az „átkosban”

NOVÁK CSABA ZOLTÁN rovata

A kettészakadt világ 15. oldal

Gombavilág vidékein

ZSIGMOND GYÓZÓ rovata

A májusi pereszke 16. oldal

Szín-tér

VETRÓ BODONI BARNABÁS rovata

Egyedül a hatalom ellen

A szín-téren: Ai Weiwei konceptuális művész 18. oldal

Barangoló

KÓNYA ÉVA ROVATA

A RÁOLVASÁSTÓL A SZERVÁTÜLTETÉSIG (2)

Lapok a gyógyítás történetéből 20. oldal

EDŐságok

Lájkold a tested: lesz egy új barátod 25. oldal

Hogyan nézzünk filmet

SZÁNTAI JÁNOS rovata

Egy varázslatos mai némafilm 26. oldal

Laterna Magica 27. oldal

Hegyen-völgyön kul-túra

KÖLLŐ ZSOLT rovata

„Vulkánézőben” Alsórákoson 30. oldal

Pad alatt

Cimbi naplója 31. oldal

Szócsavargó 32. oldal

Keresztrejtvény 33. oldal

Pályázati felhívás 34. oldal

Cimbi képtára 35. oldal

FEKETE VINCE

Cincoqósi Elemér

- Verses meseregény -

ÖTÖDIK CIN

Amelyben nagy riadalom és eszeveszett menekülés következik.

Elemér és Ágoston megszabadul a patkánycapat fogságából.

Útra kelt a patkánycapat,
s útra velük Elemér,
összekötve Ágostonnal
lábánál és kezinel,
szemüket is bekötötték
egy-egy tarka kendővel,
és a szajré közé lökték
őket heggyel és tövel.
Tapogattak körbe-körbe:
- Vajon ez itt mi lehet?
- Magasságos nagy Úristen,
most segíts meg engemet!
Sóhajtozott Elemér és
úgy reszketett Ágoston,
hogy zörögött ez az egész
mozgó börtön, áristom.
De akkor egy motor hördült,
és a „tömlőc” elindult,
innen tudták meg a pelék,
hogy zárkájuk mi is volt.
Útra kelt a patkánycapat,
illetve csak kelt volna,
ha éppen az autójuk
farhamba nem ült volna.

Mert a dögös masinának,
mintha volna paripa,
kiszállt szépen a szuflája,
és *elszakadt* az inál!
Képzeljetek el mostan egy
olyan lopott masinát,
négy láb helyett négy kerék van,
s a négy kerék nekilát,
nekilát, ha zúg a motor,
s a dugattyúk indulnak,
szívznak, nyomnak, robbannak meg
taszítanak és tolnak,
hogy előre lendítenék
ezt az egész tákolmányt,
míg a sofőr pedálozik,
és forgatja a kormányt.

Csakhogy istennek sem indul,
meg se mozdul az IFA,
káromkodnak a patkányok,
Oszi fónök s a fia
szedi le az eget hosszan,
s keresztvízre cseréli,
attól tartnak hú cselédi,

hogy rögvest guta éri,
olyan vörös, mint a főtt rák,
képe dühtől pattan szét,
de a masina csak hörren,
s kileheli a lelkét.

- Nosza, gyorsan, ide elém,
kik köztetek a szakik,
de még előbb ki belőle
mind a szajrét s a csalit!
Dobálják is fürgén, rögtön
a holmit a patkányok,
nagyot huppan Elemér és
potyognak rá a zsákok,
sok csomag repülni tanul,
s tíz tarisznya gabona,
Ágoston is ott száll köztük
- nem vicc ez, nem adoma -,
sajognak mind porcikái,
s vág a kötél kezébe,
rántaná meg mancsocskáját,
de jajdul egy egerke,
mert ami jó Ágostonnak,
fáj az szegény Elinek,
minden tagját sűrű fájás
és sajogás lepi meg.

Ugornak a hú szerelők,
fúrnak, vágnak, faragnak,
sztetoszkóppal hümmögnek, hogy
a motornak baja nagy.
De akik csak széfhez értnek,
nem konyítanak járgányhoz,
így a sok szakik csak áll és
vonja vállát, s hím-hámoz.
Nem születtek ők szakinak,
sem szerelőműhelybe,
és lassan eloldalognak,
mindnek mindjárt hült helye.

Csattog Oszi, vicsorgatja
mind az összes rézfogát,
nem hallott még ez a környék
ily rettentő kaffogást.

S mert a baj nem jár magában,
 – derült égből hashajtó! –
 rettenetes fogcsikorgás
 lesz hirtelen hallható.
 Mint amikor könnyörtelen
 harcba indul az ellen,
 olyat ordít egy bokorból
 egy hatalmas nagy Szellem.
 S jönnek hangok: bős puszkák meg
 kolbásztöltő s légfegyver,
 sipítózó aknavetők,
 mindenre szánt úthenger,
 habverő és fakanál és
 teatojás s szurkáló,
 veszedelmes légycsapó meg
 sipítózó fogvájó.
 Zúg valami, mint a felhő,
 száz feje van s tán foga,
 hangja akár a mennydörgő
 istencsapás, akkora.
 Menekülnek patkánylábak,
 iszkolnak el a rablók,
 miközben a hangjuk éppen,
 mint a kasza, úgy csattog.
 Robban sok kis teatojás,
 kolbásztöltő-gépfegyver,
 olyan ugatást produkál,
 mint a háborgó tenger.
 Habverő vág, fakanál üt,
 a légycsapó pukkadoz,
 a fogvájók, mint a lándzsák,
 úgy vágnak és szúrnak ott.

Aki látott mélyből jövő,
 rettenetes vérengzést,
 csak az tudja elképzelni,
 ezt a szörnyű égzengést.
 Fut az ellen, mint a nyuszi,
 s aki nem iszkolt még el,
 nadrágja tartama bánja,
 telik ragacsos lével.
 De alig van köztük egy is,
 aki bátor e téren,
 menekítnek teli gatyát,
 irhát, bundát serényen.
 Oszí marad, kiabál a
 vitézinek s fiának,
 de nincs senki, aki hallja,
 ki a vésszel kiállhat.
 Így hát ő is jobbnak látja,
 ha izibe' lelélcel,
 hogy masinát, csalit, szajrét,
 csak irháját vivé el.

Olyan csend lesz egyszeriben,
 mint a földnek a mélyén,

mint a csatában szokás az,
 annak is a legvégén.
 Patak csobog, hallhatóan
 fának ölén szű perceg,
 kis madárkák csicseregnek,
 éget a nap, úgy serceg.

Hallgatózik a zsákok közt
 Elemér és Ágoston,
 nem hisz a négy fülecskének...
 Ennyi volt az áristom?
 Mozgolódnak, nyöszörögnek,
 próbálkoznak, feszülnek
 a szigorú köteleknek,
 s egyszeriben felülnek,
 felülnek és forgolódnak,
 hátha látnak valamit.
 Dehogy látnak, dehogy látnak,
 s jaj, a kötél is szorít.
 Addig, addig mocoognak,
 hogy kiszabadul Eli,
 s hogy kell magukat kioldni,
 a megoldást megleli.

– Húha, milyen forró volt a
 helyzet meg a hangulat! –
 szóval aztán és lerántja
 szemükről a rongyokat.
 Látnak most már maguk körül
 tisztást, fát és kék eget,
 s odébbacska, nem is messze
 tőlük egy vasszörnyeteg,

ami most már szép csendesen
 piheg, pihen, s elhalkul,
 miről hitték patkányink,
 hogy félelmes ellen dül.
 Nemhogy ellen, dehogy ellen,
 víztisztító állomás
 óriási motra indult,
 zengtek bele a tárnák,
 az bődült oly vészterhesen,
 lángot, csóvát s szikrát szórt,
 és vetett sok bodros felhőt,
 mikor hajnalban indult.
 Azt képzelték ők ellenek,
 s a patkányok szintugyan,
 akiknek most irmagja is,
 hú, de messzire rohan.
 Az prüszkolt és az csattogott,
 és szikrát szórt és szálkákat,
 pukkanási megrendíték
 vitéz patkány-hordánkat.

– Úgyhogy mégiscsak van Isten,
 Egereknek Istene,
 ki, ha baj van, ő leúzen:
 hogy onnan kimentene.
 – Gyere pajtás, szedjük lábunk,
 gyorsan menjünk, intő jel,
 mielőtt még visszajönne
 a vitéz had, innen el!

(Folytatása a következő
 lapszámunkban)

Csillag István
 illusztrációi

Derűs sorok, jókedvű szó-képek

Sok olyan kérdéssel találkozunk, szinte naponta, amelyekre vagy nincsen megfelelő válasz, vagy a végletek között félúton lelünk rá.

Egyik ilyen lehetne az is, hogy a irodalmi alkotás vajon munka-e avagy játék, komoly tétje van-e, avagy szerzője elégtételét szolgálja inkább – és így tovább. Ez esetben a válasz szintén a sejtelmes „is-is”, és nagyjából így részletezhetnénk: általában meghatározott céllal, téttel történő játék, amely egyben világteremtés is – a maga módján.

Ám ha már játék, akkor – természetesen – megenged magának egy kis könnyedséget is, néha lazára vált, és

teszi ezt olykor azért, mert így lehet ellensúlyozni a nagyon megterhelő témákat, gondolatokat, máskor pedig azért, mert egyszerűen jólesik neki, illetve mert tréfálkozás közben, derűsen mondhatók ki néha nagyon súlyos megállapítások is.

Áprilusra, a bolondozás napjával induló hónapra olyan összeállítást kínálunk az alábbiakban, amely az irodalmi humornak több arcát villantja fel – és ennek megfelelően az alkotásban jelentkező játék más-más szerepét is.

Vendégköntösbe bújva

A költők, az összecsengő szavak értő mesterei nagyon jól tudják, melyik verstani eszközzel milyen hatást lehet elérni – és az alkotás során jelentkező játéklehetőségeket sem utasítják el, amennyiben épp születendő versük témája-hangulata ezt megengedi vagy igényli.

Egyik nagy játéklehetőséget a *paródia*, a más szerző „stílusköntösébe” öltözés kínálja és képezi. A paródia a mesterségbeli hozzáértés próbája is, általa pedig nemcsak derűt kelteni, hanem egy-egy híres költőelőd emléke előtt játékosan tisztelegni is lehet, és ebben nincsen semmi szentségtörés, mert ahhoz, hogy komolyan tréfálkozni lehessen ilyen tekintetben, alaposan, bensőségesen kell ismerni az előd írásművészetét – ami a szeretetteljes, baráti tisztelet egyik formáját is jelenti.

A budapesti Pont Kiadónál *Költészet és játék* felcímmel az utóbbi években megjelent, ötkötetes sorozatában (amelynek darabjai sokatmondó címetek viselnek: *Párba-jok és paródiák*, *Poétai versengések*, *Érzéki és érzéketlen műzsa*, *A líra mutatványosai*, *Antikból élő avantgárd*) Lukácsy András többek között emlékezetes paródiákat is felidéz.

Lukácsy úgy véli, egyik legtöbbet parodizált magyar költő Weöres Sándor, és szerinte „talán nem is véletlen, hogy vele, a nagy játékossal játszanak leggyakrabban”. A szerző szemléletes példaként Orbán Ottó egyik karikatúra-ciklusát idézi, mondván: „a képtelenséggel kacérkodót, a formák között önfeledten kalandozót és a gondolkodót talán neki sikerült a legteljesebb szatirikus egységben bemutatnia”.

Következzen néhány részlet Orbán Ottó Weöres-paródiájából:

SEÖRES NÁNDOR
Máté passio

1.
Miatyánk ki vagy a pampam
ez a legremekebb pampam
neked ez röhejes pampam
de nekem komolyan pampam
Kilukadt a fazék pampam
belukadt a fejem pampam
kiszeelelt a világ pampam
de azért komolyan pampam

Minek is teneked pampam
hiszen ez tirára pampam
terem töröröm pampam
idelő odaló bumbum
(...)

5.
Te, aki hallottad ezt a dalt,
melytől több felsőfokú világegyetem szive
megszakadt,
te, aki hallottad ezt a dalt,
emeld föl lábadat, dugd be a szádba,
nagyujjaddal belülről nyomd ki a szemedet,
és mondd: „reménytelen”,
és mondd: „hiáavaló”,
mert nincs több lábad,
és a füledbe már nem jut.

Weöres Sándor (1913–1989)

Orbán Ottó (1936–2002)

Simon István (1926–1975)

Lukácsy megjegyzi, hogy Orbán Ottó olykor Tímár Györggyel közösen ír paródiát – mint például a Simon István naiv hangvételét karikírozó verset:

SIMON ISTVÁN Az értelem keresése

Nyári napnak alkonyulatánál
megállék a megyei könyvtárnál,
néztem s láttam: földig ért a lábam,
úgy, ahogyan szokott általában.

Lehet, hogy nincs szenzáció ebben,
de én, de én mégis észrevettem.
El is megyek komótosan, lassan,
hogy a sógorommal is tudassam.

Mennék is már, hát egyszerre hallom,
esti szél fúj suhogva a tarlón,
fekete föld, sárgán áll az asztag.
Ma sem tudom elfeledni aztat.

A paródiához mérhető játéklehetőség az álarcos költészet, a szerepvers, ha alteregót hoz létre az alkotó, annak nevében írva szövegeit. Így tett Kovács András Ferenc is, amikor megjelentette *Jack Cole daloskönyve* című kötetét, amelynek címszereplője – jól sejtitek – amerikai költő, és egyik, a könyv egészére is jellemző verse így „hangzik”:

Texasi csendélet (Jack Cole vázlataiból)

Hírös falu nálunkfelé Fort Worth
Hol a tantim szemfedőket horgolt
Poántlasszót fehér koporsókra

Nem csuda hogy sohse vitte sokra
Horgolt vajmi 7700-at
Árából 10 kriptát vett s 2 házat
De utólag ő is jól ráfázott
Stb.

Hírhedt vásár a marháknak Fort Worth
Hol Sam bácsi tök szuperen horkolt
Míg szunnyadtak bankházak & farmok
Istállóknban bankárok & barmok

Ebből elég hé Matt adj egy kortyot
Sam bácsi még úgysis tovább hortyog
Szemfedőket egyre horgol tánti
Fort Worth-ot meg verje meg az ánti

Dallas (Texas), 1989. január – Malibu (California), 1995. szeptember

A tragikus sorsú erdélyi magyar költő, Szilágyi Domokos alkotásában is fel-felbukkan a jóízű humor, mind verseiben, mind például *Történetek húsz éven felülieknek* című kötete rövidprózáiban.

Szilágyi Domokos alábbi stílusjátéka nem paródia, annál inkább átírás, klasszikus mese modern dramatizálása, több változatban és humor-hangolásban:

Piroska és a farkas (Négy szinopszis)

1. Piroshka és a Fairkash

Metro-Goldwin-Mayer

Erdő széle.

Piroshka lóháton, cowboy-nadrágban, farzsebében
lapos whiskys-üveg, viszi Nagymamának. Jó szembe

Kézfogás az irodalommal

Fairkash, szintén lóháton. Unfairkash módra el akarja rabolni Piroshkát, Nagymama váltsa ki jópénzért. Piroshka sír. Nagymama munkanélküli milliomos, ilyen kicsi összeget nem tud előteremteni. Fairkash dühös. Piroshka jobban sír. Fairkash enyhül. Piroshka bőg. Fairkash vigasztalja. Piroshka zokog. Fairkash szípig. Piroshka haját tépi. Fairkash felajánlja: adja át őt a rendőrségnek, 100 000 dollár van kitűzve fejére. Piroshka átadja, a pénzt megkapja, filmsztár lesz, milliókat keres. Fairkasht bezárják Sing-Singbe. Piroshka megvásárolja a Sing-Singet, Fairkasht elveszi férjül, Itáliába mennek a nászútra. Nagymama megissza a whiskyt és áldását adja.

2. Piroshka und Wolfgang

Osztrák életrajzfilm

Erdő széle. Wolfgang ül egy fa alatt, szájharmonikázik: Eine kleine Nachtmusik. Piroshka jó, nyakban hordozható zongorán játssza a d-moll zongoraversenyt (Köchel-jegyzékszám 466.). Wolfgang szájharmonikán játssza a zenekari részt, közben beleszeret Piroshkába. Minden generálpauzában csókolóznak. A III. tétel közepén Piroshka meghal vírusos influenzában (B-vírus). Wolfgang végigjátssza a művet, megírja a Requiemet, és meghal. Zárókép: Wolfgang lovasszobra. Bal kezében Piroshka fényképe, jobbában vadonatúj Erard-zongora. Utókor bőg.

3. Piroska, a partizánlány

Moszfilm

Erdő széle 1812-ben.

Napoleon, farkasnak álcázva, mellényzsebébe dugja hüvelykujját, hogy ne ismerjék föl. Jó Piroska, Piroskának álcázva, mert tulajdonképpen partizánlány. Kosarában enivalót visz Nagymamának: muzeális, hosszúcsövű pisztolyt, kolbásznak álcázva. Farkas meg akarja enni Piroskát. Piroska meggyőzi: előételnek fogyassza el a kolbászt. Farkas rááll. Kolbász elsül. Farkas megsebesül. Lövésre előrohannak franciák. Piroska menekül, Nagymamához ér, összecsiklik. Nagymama hátára veszi, s cipeli a jéggel borított hómezőkön. Visszajövet cserélnek.

4. Piroska megeszi a farkast

Olasz módra

Erdőnyi város. Szélén nagy zsvaj, láрма. Kunyhók konzervdobozokból. Piroska jó kombinében. Konzervnyitóval kinyitja kunyhó ajtaját, bemegy. Odabenn teljes sötétség, de mindent látni. Jó Nagymama monsignore Farkas bíborossal. Monsignore megkéri Piroska kezét: legyen a szeretője. Piroska: No, no, no. Nagymama neorealista veszekedést rendez, Farkas ecseteli összkomfortos erdőszél előnyeit. Kondicionált lombuszogás, elektronikus rigók, automata mókusok mogyorót köpnek. Piroska ingadozik, ingadozásából naturalizmus lesz. Utána meggyónik, monsignorét leönti paradicsomos spagettivel és elfogyasztja, csak a cingulus marad meg. Nagymama bőg, cingulust eladja ócskapiacon. (1965)

Vidám költői „remixek”

Könyvsorozatában Lukácsy András arra is kitér: milyen emlékezetes lírai „provokációk” történtek a közelmúlt magyar költészetében, és arra hogyan válaszoltak a felkért alkotók.

Az egyik ilyen (visszhangos) játék előtörténetének lényegét az képezte az 1990-es évek vége felé, hogy a budapesti Károlyi-palotában irodalmi központot terveztek létrehozni, és ennek tiszteletére játékos költői össze-jövetelt hívtak össze. A rendezvény, mint Lukácsy írja, „... megelőlegezett házavató volt ..., s a félig eltervezett, félig rögtönzött, de mindvégig szatirikus hangnemben tartott műsorban helyet kapott egy dalnokverseny is”.

A hangulatos „versengés” egyik próbája keretében a népszerű sláger, a *Pancsoló kislány* („Ha végre itt a nyár, és meleg az idő / Az ember strandra jár...” stb.) sorait kellett átírni, „maira” áthangolni.

A Kovács András Ferenc által jegyzett változat a *Könyvheti sláger* címet kapta, és keletkezésére utal a „*Vonaton, Budapest felé, 1997. Szept. 27*” megjegyzés a szövege mellett. Az átírat csipkelődve, (ön)ironikusan reagál a különböző könyves seregszemlékre és benne a szerző szerepére:

Ha végre itt a nyár,
Mein Gott und Mon Dieu,
A költő dedikál,
A könyvhétre kijő.
S míg gubbaszt egyedül,
Csak egyre kesereg,
Hogy versek helyett mért nem gyártott
Inkább gyereket!

Kovács András Ferenc (szül. 1959)

Szilágyi Domokos (1938–1976)

Parti Nagy Lajos (szül. 1953)

Jaj, úgy élvezem én a strandot,
Mert a kultúra megható!...
És a könyv csakis ott kap rangot,
És még Bambi is kapható!

A költő nyavalyog,
Elbambul a napon,
De rögtön írni fog,
Tán idegalapon...
Noteszlapot kitép,
És ráfirkant ekképp:
Hogy mindörökkön vezessen a
Nemzet meg a Nép!

Jaj, úgy élvezem én a strandot,
Mert ott annyi alkotó!...
És a könyv csakis ott kap rangot,
Ám még talmi is kapható...

A költő mosolyint:
Az ország neki áll,
S már látja is, amint
A Honnak dedikál –
Hozzá tódul, tolong,
S egymás sarkára lép,
Érte szinte hajbakap a
Nemzet meg a Nép!

Jaj, úgy élvezem én a strandot,
Mert ott isten az alkotó!...
És a mű csakis ott kap rangot,
És még agyбай is kapható...

Ugyancsak jelesen játékos kedvű költő Parti Nagy Lajos, aki a „slágermodernizálás” feladatát a *Löncsölő kis-lány* című vers megírása révén oldotta meg. Ennek már

mottója megelőlegezi, mi „történik” majd a szövegben. Íme, a felvezető: „... Az élet úgyis szívószál...” – (csak snack, boutique, bazár, – szeressük egymást gyerekek, – a szív a legszebb löncs.). És ilyen leütés után következzen a fogyasztói társadalomról is éles, szemléletes, de talán megértést is hordozó képet nyújtó vers:

Ha végre itt a Vas, és rügyre rügy tapos,
az ajkunk föl-le jár, mint barbie-villamos.
Ne légy oly bambi már, ma light a Pep, szívem,
a fílingemre nincs szavam, csak fújom és megszívem.
Íjajj, úgy élvezem én az élet, ottan annyira wash and go,
annyi fitnesszet látok-hallok, és még hambi is kapható.

Ha újra itt a Nyár, az vadi high nekem,
Ölelj magadhoz, ó, hatalmas Bigmac-em,
s míg fullig ér a száj, a boldogság lecsöpp,
ájlávtól égsz az ajkamon, te extra ingyen ketchup.
Íjajj, úgy élvezem én az élet, minden annyira has and jó,
annyi fitnesszet látok-hallok, és még hambi is kapható.

Ha végre itt az Ősz, a nagy pizzériás,
deres fején halas, meg sonkás és tojás,
az Elmúlás szele már épp beten neki,
de Red Bull mindig csúcsszuper és vígan megkergeti.
Íjajj, úgy élvezem én az élet, ottan annyira fresh és go,
annyi fitnesszet látok-hallok, és még hambi is kapható.

Ha végre itt a Tél, az tökre bjutiful,
popkornunk mint a hó, mely szájrul-szájra hull,
és tökre úgy ropog, hogy mást sem hallani,
hát így lehet koncert alatt mindvégig csak tapsani.
Íjajj, úgy élvezem én Vivaldit, ottan annyira szép és jó
annyi fitnesszet látok-hallok, és még hambi is kapható.

Zsoldos Z. Csaba összeállítása

VÉGH BALÁZS BÉLA

„Az én szívemben boldogok a tárgyak”

PALOCSAY ZSIGMOND

Egy elhagyott játékmackó panasza

Bámulom a teliholdat –
orrot, fület mért nem toldat
képére –, ha magam látom,
elzokogom, zajgom fájón:
nincs zsebkendőm, kicsi vagyok –
törött mécsesem akarod?
Gazdám! – a hold rám csak ásít,
álmos bakterként világít – – –
Elsírnám, hogy nem szeretnek,
kicsi Kata kint felejtett;
csillogó zöld gyöngy a szemem,
pityeregнем, hej, nem lehet!
Jajgatnék is, de nem tudok,
bánatomba belefúlok;
könnyeim felissza híven
fűrészpórral tömött szívem – – –

A játékmackó a modern gyermekirodalom egyik leggyakoribb toposza; a gyermekség (a gyermeki gondolkodás, a gyermeki életérzés) gyűjtőfogalomszerűen társul hozzá, így válhatott a gyermekkor általános érvényű szimbólumává. A játékeszközzel való teljes azonosulás egyébként is jellemző a gyermekkorra, érzések és érzelmek forrásaként gazdagítja a gyermeki világképet.

Csillag István rajza

Palocsay Zsigmond (1935–1994): Önarckép

Palocsay Zsigmond versében a kisgyermek analógiaként jelenik meg a játékmackó, animisztikus vonásai (gyermeki érzelmei, gondolatai) miatt hol gyerekként, hol pedig játékmackóként azonosítjuk a versben. A vers lírai alanya (a játékmackó) ugyanazokat a szorongásokat és félelmeket éli át, mint bármely magára hagyott kisgyerek, hűen közvetítve az érzelmek intenzitását. Ezt a kettősséget tudatosan is fenntartja a költő egészen a verszárlatig, és csak az utolsó sorokban oldja fel a keletkező érzelmi feszültségeket: „Jajgatnék is, de nem tudok, / bánatomba belefúlok; / könnyeim felissza híven / fűrészpórral tömött szívem – – –”

Műfaját tekintve a vers lírai monológ, egy magára hagyott játékmackó panasza, akiről véletlenül megfélemedezett a gazdája. Tulajdonképpen költői játék ez egy fiktív helyzettel, amely további játékhelyzetet képes teremteni a költő és az olvasó számára egyaránt. Ilyen a költő intenzív érzelmi azonosulása a játékmackóval, erről a szöveg stilisztikai-formai jegyei tanúskodnak: kérdések, felkiáltások, töredékes mondat szerkesztés stb. Éppen ezek a megjelenítő költői eszközök teszik lehetővé az azonosulást is, aktív befogadásra és átélésre serkentve a mindenkori versolvasót.

A legszomorúbb emberbábu festője

Francisco Goya (1746–1828) alkotásán vidám lányok csoportja dobálja kifeszített lepedőn a gavallérnak öltöztetett szalmabábut, közben szinte ott lebeg a levegőben a makacsul visszatérő, örök kérdés: vajon legközelebb melyik önfelelt, további játékra, örömeire sóvárgó hajadonnak kötik be a fejét? A kép vidám, derűsen mozgalmas hangulata, már-már légies tere a nézőt is bevonja a csupa jót ígérő várakozásba.

Henri Rousseau (1884–1910) életművében visszatérő motívumnak számítanak a babák, a *Gyermek marionettbábuval* című festménye egyszerre derűs és döbbenetes. Tévedés lenne azt hinni, hogy az ambivalens érzés véletlenszerű, esetleg a naiv művész érintetlen látásmódjából adódó ráhibázás. A képzőművészetben, általában a művészetekben nincsenek véletlenek. Találomra még közepes alkotásokat sem lehet létrehozni, jókat végképp nem.

Miért válhatott a marionettbábu a századok során a kiszolgáltatottság, manipulálhatóság jelképévé? Mert a pálcikákra függesztett zsinórok segítségével mímelte mozgás erre predesztinálja. A mű központi alakja az alacsony horizontvonalnak köszönhetően olyan monumentális megjelenítésű, pasztellszínekkel ábrázolt derűs, ártatlan „óriásgyermek”, aki a virággyűjtésre magával hozta kedvenc fabábuját, egy nagybajszú bohócot, amelyet csak úgy mellesleg, könnyedén a felemelt bal kezében tart. Mitől döbbenetes a látvány? Attól, hogy a Rousseau által ábrázolt bohóc, pojáca élő ember, méretétől eltekintve erről árulkodik egész lénye. Olyan személy, akinek rémült

Francisco Goya: Szalmabáb (olajfestmény, 1791)

Henri Rousseau: Gyermek marionettbábuval (olajfestmény, 1903)

Antoine Watteau: Gilles (olajfestmény, 1718–1719 körül)

tekintetéből kiolvasható, hogy mi minden történhet vele a következő pillanatban.

Babák, bábuk olykor társaságban vagy elhagyottan, esetleg főszereplőként elég gyakran feltűnnek képzőművészeti alkotásokon, a századok során ugyanis számos művész fedezte fel a megjelenítésükben rejlő kifejezésbeli lehetőségeket. Lényegében Antoine Watteau (1684–1721) Gilles nevű bohóca is bábu, bár első ránézésre olyan élő, érző ember benyomását kelti, akinek bábszerűsége a tartásából, kézmozdulatából, ruházatából, helyzetéből adódik, tehát szerepkörét nem az arckifejezése, hanem a kiszolgáltatottsága, függősége sugallja, határozza meg.

Mi a végtelen, semmi máshoz nem mérhető szomorúság forrása, amely egész lényéből árad? Watteau a francia rokokó festészet egyik legjelentősebb képviselője volt, aki rövid élete során egy, a szerepjátékokat nem csupán kedvelő, hanem a felsőbb körökben rutinosan művelő, képmutató korba született. Ennek köszönhetően, különös érzékenységből adódóan gyakran megtapasztalhatta a kiszolgáltatottságot, a magányt, a kilátástalanság, kirekesztettség érzését. Műve lényegében önarckép, olyan értelemben, ahogyan Csontváry *Magányos céd-rusa* is az.

Hogy miről jutott mindez eszembe? Talán arról, hogy Palocsay „játékmackója” is ember. Biztosan az, hiszen szenved, sír, könnyeit fűrészpórral töltött szíve issza fel...

Muhi Sándor

A zene szárnyain

A sörgyáros Bürger Albert, Marosvásárhely leggazdagabb polgára, maga is készített fényképeket az Aranykakas épületéről, majd ezekből képeslapot (forrás: <http://www.erdelyfm.ro/blog/bajnokokreggelije/?p=436>)

Ifjabb Lányi Oszkár életvidám ember volt. Marosvásárhelyen született, orvostudományt és jogot tanult. Az első világháborúban végül nem kellett bevonulnia – pszichés okok miatt törölték a katonakötelesek közül.

Ezzel együtt Lányinak nem volt semmi komoly baja, egy ideig a közigazgatásban dolgozott Maros-Torda vármegye első embere, főispánja mellett. 1918 végén a főispánnal együtt ő is távozott a hivatalból, ekkor vette kezdetét életében egy sokszínű, a korabeli városi polgárság életmódját, társasági életét kiválóan illusztráló korszak. Lányi jogtanácsosként és zongoristaként kereste kenyerét, közben hatalmas mennyiségű levelet írt és fogadott, rengeteg emberrel találkozott. Ez annál is könnyebben ment, mert a fenti két foglalatossága mellett szenvedélyes bolygyűjtő, teniszező is volt, illetve az eszperantó nyelvet elterjeszteni szándékozó nemzetközi mozgalom tagja.

Jogtanácsosi munkája és társasági élete is szorosan összefonódott, ügyfelei jelentős részét közelről ismerte a marosvásárhelyi teadélutánokról, névnapokról, vacsorákról vagy éppen koncertekről. Az sem véletlen, hogy a helyi Bürger sörgyárnak is dolgozott, a Bürger családot nemcsak jól ismerte, de maga is gyakran részt vett „Bürger-kvartettként” ismert kamarazenei estjeiken. Itt nem egyszer zongorához ült, főként zenei kíséretet nyújtva csellónak vagy hegedűnek. Bár a sörgyári munka nem lehetett túlzottan izgalmas (többek között olyan problémákat kellett megoldani, mint az elpusztult sörélesztő pótlása, az üvegek visszaszerzése), Lányi lelkiismeretesen vezette napi feljegyzéseit és intézte, amit rábíztak – többek között a társasági hölgyek szórakoztatását is.

Igazi szenvedélye azonban a tenisz és a zene volt (bár az 1920-as évek elején lelkesen járt focimeccsre is). A helyi teniszklubban játszott, versenyszerűen is. Ennek ürügyén sokat utazott, Kolozsváron, Aradon, Nagyváradon vett részt versenyeken. A tenisz úri sportnak számított, a sporttársak pedig ritkán nézték egymás nemzetiségét. Nem véletlen, hogy a korszak egyik legjobb romániai teniszezője, Gheorghe Luppu – ahogy magyarul írták: Luppu György – egy ideig Dicsőszentmárton polgármestere is volt. Róla Lányi is elragadtatással írt leveleiben: nemcsak játékát dicsérte, hanem szórakoztató társasági emberként is méltatta.

Másik szenvedélye talán még messzebbre vitte Lányit. Zongoristaként igen népszerű volt, a marosvásárhelyi konzervatórium tanára és növendékei, turnézó művészek és a városi jó társaság amatőr énekesei is gyakran kérték fel kísérőjüknek. Ezzel még pénzt is kereshetett, bár ez nem volt fáradtságtól mentes. Egy ízben Szűcs László, a budapesti operaház énekese kérte fel, hogy alkalmanként 300 lejért kísérje körútja állomásain. Lányi ezt úgy oldotta meg, hogy az adott napokon útra kelt Marosvásárhelyről, majd másnap hazatért, csak azért, hogy néhány nap múlva újra elutazhasson, Gyergyószentmiklósról, Székelyudvarhelyre, Szovátára, Szászrégenbe, Tordára, Kolozsvárra.

Mindenesetre akárcsak a teniszben, a zenében sem ismert határokat. Kritikusan szemlélte önmagát és partnereit (a már említett, a közönség által ünnepeelt Szűcs Lászlótól sem volt mindig elragadtatva), vélhetően maximalista volt. Talán ezért is kérték fel gyakran a város román polgárai is kísérőjüknek, nem is szólva a konzervatórium román tanáraitól, sőt a helyőrség tisztjeiről. A legnagyobb meglepetés azonban minden bizonnyal 1936 nyarán érte. A román egyetemi diákság országos kongresszusát Marosvásárhelyen tartották, és a város lakói, tekintettel arra, hogy a hasonló rendezvények nem ritkán kirakatok betörésével, esetleg néhány ember megverésével jártak együtt, egy kicsit féltek a tömegrendezvénytől. Lányi is inkább visszahúzódott lakásába, ám egyszer csak csengettek ajtaján. Odakint diákegyenruhások álltak, akik illendő módon arra kérték, kísérje őket a diákság másnap esti műsora alkalmával. Így történhetett, hogy a román diákok kongresszusának végén az akkor már öregedő Lányi is főszereplő lehetett.

A gróf és az apáca szerelmének története

Kedves ifjú olvasóink!

Ha hónapról-hónapra hűségesen olvastátok a *Cimborát*, az utóbbi másfél év során a magyar népköltészet legszebb verses történeteivel ismerkedhettek meg. Megtudhatátok azt, hogy a kiszolgáltatott nők tragédiáját bemutató népballadák a magyar balladaköltészet korai rétegéhez tartoznak, és sok európai kapcsolattal rendelkeznek.

Ez alkalommal is egy szerelmi történettel ismerkedünk meg. Ez a történet azonban más forrásból ered: a ponyvairodalomból. Ezért az ilyen balladát *ponyvaballadának* nevezzük.

A ponyvairodalom népszerű irodalom, mert könnyen megvásárolható, élvezetes olvasmányokat biztosított népes olvasótáborának. Művelődéstörténeti jelentősége az,

Keszeg Ágnes illusztrációja

hogyan olvasásra szoktatta azokat a társadalmi rétegeket is (parasztok, munkások), akik kétkezi munkát végeztek. A könyvnyomtatás kezdetétől ismert, változatos formában. Szórakoztató történeteket, szentek csodás cselekedeteit, fejedelmek hőstetteit, szenzációs eseteket (gyilkosság, rablás, árvíz-, tűzkatasztrófa), magyar és idegen népmeséket, szerelmi dalokat, férfi- és asszonycsúfolókat, hasznos (bár gyakran megbízhatatlan) ismereteket népszerűsített.

Az alábbi népballada hőse egy fiatal nemes (gróf), aki szegény lányra vet szemet. A lány azonban a közöttük lévő társadalmi szakadékra hivatkozva nem viszonzza szerelmét, s hogy meneküljön kérője elől, zárdába, a kolostor csendes világába menekül. A gróf tudomást szerez hollétéről, kihívhatja és átnyújtja neki „szerelme zálogát”, a karikagyűrűt. A lány ismételen elutasítja udvarlóját közeledését. A gróf pisztolyt vesz elő, és – a ponyvaregények kedvelt fordulóját követve – mindkettőjükkel végez.

A történetben megtaláljuk a társadalmi, a szerelmi és a bűnügyi regények kellékeit. A fiatalok között származásuk miatt gátak emelkednek. Mindketten lázadnak

a helyzet ellen. Az ifjú gróf szívesen emelné magához a szegény lányt. A lány azonban lehetetlennek tartja elfogadni a fiú ajánlatát, s teljes életére lemond arról a boldogságról, amit a szerelem nyújthat. A gróf megzavarja a zárda nyugalmát, s előbb szerelmét, utána önmagát pusztítja el – bizonyára mindenki, mind az olvasók, mind a ballada hallgatóinak döbbenetére.

A történetet ponyván árusították, vásárokon énekesek népszerűsítették. Német és holland párhuzamai is ismertek. Idegen, ponyvai eredete miatt a magyar folklórkutatók nem tartották érdemesnek lejegyezni. Ezért első datálása 1923-ból származik. Azóta azonban rendre felbukkant a magyar nyelvterület különböző régióiban, jelezve azt, hogy mindenütt ismerték és kedvelték.

A ballada kibédi változatát Ráduly János 1976-ban jegyezte le, Majlát Józsefné Ötvös Sára előadásában. Az énekes a leányától tanulta, aki így emlékezett vissza eredetéről: „Mentem vonattal Lupényba, valami két sófalvi fiú is jött, s azoktól hallottam, ők énekeltek. Megkértem őket, hogy énekeljék el több versen, amíg megtanulom. Itthon aztán többször elfújtam, édesanyám akkor tanulta meg.”

A gróf és az apáca

Amint a hegy tetejéről
A völgybe nézek én,
Ott látok három grófot,
Mely csónakon halász.

Köztük a legifjabb,
Mely csónak szélén ül,
Aranykehelyből issza
Szép piros borát.

S este a zárda előtt
Meghúzzák a csengőt:
– Hol van az új apáca,
Mely máma idejött.

– Ide ma nem jött be senki,
De ki se mehetett.
– Rátok gyújtom a zárdát,
Ha bé nem engedtek.

Erre kijött a szép lány,
Ki talpig fehérben áll.

Haja rövidre vágva,
Már kész apácalány.

Benyúl a gróf a zsebébe,
Kivesz egy karikát:
– Fogadd el, hű szerelmem,
Szívemnek zálogát.

– Nem fogadhatom én el,
Hisz úgysem hordhatom,
Zárdában kell meghaljak,
Én azt jól tudom.

Benyúl a gróf a zsebébe,
Kiveszi pisztolyát,
Lelővi előbb a lánykát,
S azután ő magát.

Ráduly János: *Elindultam hosszú útra. A kibédi Majlát Józsefné Ötvös Sára népballadáit.* Bukarest, Kriterion Könyvkiadó, 1979. 110–111.

A kettészakadt világ

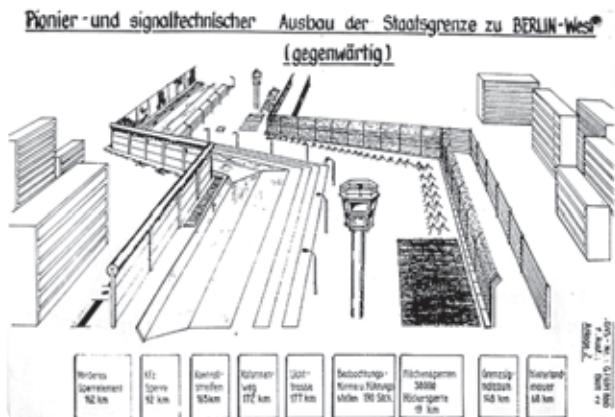
A második világháborúig egyetlen ország, a Szovjetunió élén állt kommunista párt. A nem kommunista országok igyekeztek elzárni a Szovjetuniót, megakadályozni, hogy a kommunista eszme elterjedjen Európában. Úgynevezett cordon sanitaire-t állítottak fel, ami azt jelentette, hogy a kelet-európai országoknak kellett volna elzárniuk a kitérés lehetőségét nyugati irányba. A második világháború során a náci veszély miatt a nyugati hatalmak (Nagy-Britannia, Franciaország) és az Amerikai Egyesült Államok kénytelenek voltak együttműködni az amúgy ellenségnek tartott Szovjetunióval. A közös veszély leküzdésének célja felülírta az ideológiai vitákat. Élelmiszert, katonai felszereléseket küldtek a németek által megtámadott szovjeteknek. A Szovjetunió óriási ember- és anyagi áldozatokkal vette ki a részét a náci Németország legyőzésében. Ám a közös ellenség legyőzése után hamarosan előkerültek a szövetségeseiket megosztó régi ellentétek. Mindkét fél attól tartott, hogy a másik az ő rovására próbál terjeszkedni, befolyást szerezni. A németeket visszaszorítva a szovjet csapatok olyan országokba is eljutottak Kelet-Európában, amelyeket elvileg a világháború előtti kordon védett a kommunista ideológia elterjedése ellen. A náciizmus alól felszabadított országokban – a balti államok, Románia, Magyarország, Bulgária, Lengyelország, Csehszlovákia, Németország egy része – a szovjetek az ottani kommunista pártokat segítették hatalomra. A felszabadítás idővel megszállássá változott. Németország esetében az az érdekes helyzet állt elő, hogy egy részét a szovjet hadsereg tartotta ellenőrzés alatt, a másikat pedig a nyugatiak. Ugyanígy alakult a főváros, Berlin sorsa is.

Falépítés Berlinben 1961-ben

A Szovjetunió tartott a nyugati hatalmaktól, ezért felgyorsította az általa megszállt országokban a kommunista pártok hatalomra kerülését. A nyugati szövetségesek az általuk ellenőrzött területeket igyekeztek megerősíteni. Nagy-Britannia első számú vezetője, Winston Churchill, amikor felismerte az új helyzetet, úgy fogalmazott, hogy vasfüggöny szeli ketté Európát. Berlin nehéz helyzetbe került. A keleti országrész és a város egy része a Szovjetunió ellenőrzése alatt maradt, a város nyugati része pedig elszigetelődött. Amikor a Szovjetunió megpróbálta teljesen elszigetelni, a nyugati szövetségesek légi úton látták el Nyugat-Berlint. A keletnémet kommunista párt által bevezetett új rendszer sok berlini lakosnak nem tetszett. Az emberek tömegesen szöktek át a város nyugati felébe. A keletnémet pártvezetés úgy döntött, elzárja a város keleti felét a nyugattól. 1961-ben a két városrészt elválasztó sávon szögesdrót-kerítést, majd betonfalat építettek, ami a Berlini Falként írta be magát a történelembe. A fal miatt megszakadtak a közlekedési lehetőségek, rokonokat, barátokat, családtagokat választott el egymástól. Azokat a házakat, amelyek a keleti részen álltak, de ablakaik a nyugati területre néztek, befalazták, a lakókat elköltöztették. A falat a katonaság és a rendőrség szigorúan őrizte, megakadályozva a szökési kísérleteket.

Berlin sorsa a kettéosztott Európa sorsát jelképezte. A Churchill által emlegetett vasfüggöny ténylegesen ►

A fal sematikus tervrajza (Kelet-Berlin jobbra)

A májusi pereszke

Kevés alapos felmérés készült arról, hogy melyik gombát tartja egyik vagy másik nép a legízletesebbnek. Franciaországban az 1947-ben végzett közvéleménykutatás győztese a föld feletti nagygombák kategóriájában a *májusi pereszke* (*Calocybe gambosa*) lett, természetesen nem alaptalanul. Valóban egyik legértékesebb, legkiadósabb gombánk, jól tárolható, és jó tulajdonságait nagyrészt szárítást követően is megőrzi. Gyógyászati szempontból ugyancsak figyelemre méltó: a legújabb kutatások antibiotikus hatását igazolják, valószínűleg fontos szerep jut neki a jövőben a cukorbetegség étrendjében, főleg, ha természetése megoldódik. A hagyományos kínai gyógyászat a gyomorra és a bélcsatornára nézve tartja gyógyító hatásúnak a májusi pereszket.

Középtermetű gomba, egyenként vagy seregesen terem. Kalapja 5–8 cm átmérőjű, fehéres, krémes színű, húsos-vaskos, a fiatal példányok széle begöngyölt, kalapbőre nem húzható le (legfeljebb kissé a széleken). Lemezei sűrűn állók, színük – akárcsak a tönké – a kalapéhoz hasonló. A gyakran görbe tönk kemény, zömök, 3–7 cm magas, 1–3 cm vastag. Húsa fehéres, krémszínű, lisztszagú. Április végétől júniusig terem, többnyire bozorkánykörökben, mindenekelőtt füves helyeken, cserjésekben, erdőszélen.

Sokféleképp készítik meg, tartósítják. Jó mindenféle gombás ételnek (tájainkon leggyakrabban hagymás zsírban sütik ki és tojást ütnek rá), kár, hogy nem árusítha-

Dől a fal (1989 novembere)

► elzárta a két tábor egymástól. Az elszigeteltséget először a szocialista országok igyekeztek fenntartani. Románia és Magyarország ugyanabba a táborba tartozott, de általában így is nehéz volt a két ország között közlekedni. A kommunista pártok a turizmust is csak saját országaik között engedélyezték. Az utazásra érdeemesnek tartott román állampolgárok általában két évente kaptak útlevelet, hogy ellátogathassanak valamelyik szocialista országba. Nyugati utazásra nagyon kevesen kaptak engedélyt. Sportolóknak, íróknak, művészeknek gyakrabban megengedték, hogy külföldre távozzanak, azért, hogy ezzel öregbítsék a szocialista országok hírnevét. Az ilyen lehetőségeket néhányan arra használták fel, hogy Nyugaton maradjanak. Ezért gyakran megtörtént, hogy például a sportolókat a titkosrendőrség vigyázta fel, nehogy megszökjenek.

A Nyugat- és Kelet-Európát elválasztó vasfüggöny 1989-ben, a szocializmus bukásával szűnt meg. Az első lépést Magyarország tette meg, amikor engedélyezte, hogy a keletnémet turisták, megtagadva a hazatérést, Ausztrián keresztül Nyugatra távozzanak. A Berliini Fal 1990-ben omlott le. Az eseményt a két városrészt elválasztó senkiföldjén rendezett mega-rockkoncerttel ünnepelték meg, amely az addigi legnagyobb szabadtéri előadásnak számított. Ezen a Pink Floyd egykori basszusgitárosa és dalszerzője, Roger Waters adta elő híres, *The Wall* (A Fal) című rockoperáját.

Májusi pereszke

tó, pedig ráadásul alig téveszthető össze más gombával (valamennyire a nagy döggombához hasonlít, de utóbbi termésideje későbbi).

A barcasági Krizbán a következőt ajánlják: *Tokány-nak készítem vagy sütvé: beleteszem az olajos tepsibe, sózom, és kész.* Sepsikőröspatakon a májusi pereszkével kapcsolatos szakszót is lejegyezhettem, amikor a helybéli gombakirályal (Pakulár Berti nénivel) szedtük azt, jó nagy területet bejárva, főleg galagonya- meg csipkerózsabokrok szomszédságát, legelőket átvizsgálva, hajlogatva fürkésztünk a nem akármilyen csemege után: azaz, ahogy ott nevezik, *csikkajoztunk*. A *csikkajozás* a gomba *csipkealj*, *csikkaj*, *tavaszi csikkaj* elnevezéséből származik. Számontartják azt is, hogy csoportosan, gyakran boszorkánykörökben terem: *Kerítésbe nő, ahogy kaszáltnak*(Gyimesfelsőlok), *Jó szagja van, hórába lesz* (Vizantea Mănăstirească, Vrancea megye).

Gombás érdekességek

Gombából gázolaj?!

Egy, a dél-amerikai esőerdőkben tenyésző gomba a bioüzemanyagok új forrásává válhat – jelentették be amerikai kutatók, akik szerint a *Gliocladium roseum* nevű parazita gomba valójában egy rendkívüli tisztaságú biodízelüzem.

A brit *Daily Telegraph* című napilap beszámolója szerint a szakembereket meglepte, hogy a patagóniai esőerdőkben honos, hőcserjefélék közé tartozó, akár 12 méteresre is megnövő *Eucryphia cordifolia* élősködője természetes módon, a fa cellulózának átalakításával tökéletesen tiszta biodízelt (mikodízelt) képes előállítani. Ipari körülmények között a növényi alapanyagokat először cukorszerű szerves molekulákká alakítják, majd fermentálják az anyagot a bioetanol előállításához.

A Strobel és csoportja által felfedezett módszer viszonylag egyszerű: a kutatók azt tapasztalták, hogyha a „dízelgombát” potenciálisan pusztulást okozó antibiotikumok hatásának teszik ki, akkor az védekezésképpen illékony gázt termel. „Amikor a gáz összetételét elemeztük, kiderült, hogy az hatalmas mennyiségű szénhidrogénből vagy szénhidrogén-származékból áll. A felfedezés olyan megdöbbentő volt, hogy az eredménytől a hátamon felállt a szőr” – mondta Strobel, aki a kutatás tapasztalatairól a *Microbiology* című folyóiratban számolt be. „Tény, hogy a gomba keve-

sebb dízelt termel, mint ha cukorból állítanánk elő az etanolt, de a fermentációs technológia feljavításával és némi génmanipulációval javítható az eredmény” – hangsúlyozta a professzor.

A felfedezés ezenkívül megkérdőjelezi eddigi ismereteinket a fosszilis energiahordozók kialakulásáról. A közkeletű felfogás szerint ezek úgy keletkeztek, hogy az elhalt növényi maradványok hosszan nagy nyomás alatt és magas hőmérsékleten alakultak olajjá. Ha azonban az őserdei gombák képesek a mikodízelt előállítására, akkor a hagyományos energiahordozók keletkezéséhez is hozzájárulhattak.

Gliocladium roseum – megoldás az energiaválságra?

Egyedül a hatalom ellen

A szín-téren:
AI WEIWEI
konceptuális művész
(1957, Peking, Kína)

„A totális művész totális életet él, vagyis megpróbálja megragadni a történelem pillanatait. Ezért egyszerű találmány az internet: lehetővé teszi a szólásszabadságot akkor is, ha különben tiltják azt. Nem kell befolyásos körhöz tartozni vagy nagyon gazdagnak lenni, el lehet jutni az emberekhez egyszerűen a tehetség által. Ez teljesen új, ilyen még nem volt a történelemben! Ettől félek a hatalom, mert a szólásszabadság az önálló gondolkodás alapja! De nemcsak a hatalom félek ettől, hanem a kínai társadalom is. Én egyedül vagyok, és épp ez a legfőbb erőm! Azt gondolom, hogy a fiatalok, akik a nyolcvanas és kilencvenes években születtek, már úgy gondolkodnak, mint én. Egy húron pendülünk.” (Ai Weiwei)

Húsz évesen filmakadémiára járt, aztán az 1980-as években formatervezést tanult New Yorkban, majd visszatért Kínába, ahol ma is tevékenykedik, minden nehézség ellenére. A konceptuális művész, mint saját környezetének megalkotója, jól kereső tehetségként, ügyes provokatorként, narcisztikus bohócként szerepel a róla szóló számtalan riportban. Rendkívül foglalkoztató, hírhedt ez a kínai alkotó, akit nem is olyan régen lecsuktak a jelenlegi rendszer nyílt kritizálása miatt. Az Art

Review magazin tavalyi Power 100 listáján Ai Weiwei lett a legbefolyásosabb művész. Blogot ír, fényképeket oszt meg, millió ember követi rajongással minden lépését. Láthatóvá válik, alkot, kommunikál, így teremődik meg legnagyobb műve, az életvitele. Jelenleg feltételesen van

szabadlábbon, óvadék ellenében. Egyik kikötés szerint nem nyilatkozhat a külföldi sajtónak, de Ai ezt megszegni látszik, és ezzel sokat kockáztat, mert az idén februárban megnyílt párizsi kiállítása kapcsán bizony megválaszolta a *Le Figaro* kérdéseit (fentebb idézett szavai akkor hangzottak el).

Tizenhat fős csapata, a FAKE, egy pekingi stúdióban dolgozik Ai Weiweinek, a sokoldalú alkotónak, aki dizájn- meg építészeti projekteken is részt vesz. Benne van a keze például a 2008-as pekingi olimpiai játékokra épült nemzeti stadionnak a szintén világhírű Herzog & De Meuron svájci tervezőpáros által jegyzett tervében is. A 2007-es Documentára nagyméretű installációt vitt: a *Template* (2007) című munka csodaszép nyolcszárnyú csillagra vagy propellerre emlékeztető építmény, amely a kínai templomokat idézi meg. Lebontott történelmi házak és épületek ajtóiból és ablakaiból áll

össze, eszünkbe juttatva a hagyomány és újítás, család és elidegenedés, megőrzés és pusztulás problematikáját.

Tavalyelőtt erős évet zárt, 15 csoportos kiállításon szerepelt és öt egyénit is összehozhatott. Kínában nem állított vagy állíthatott ki soha. Mind közül a legimpozánsabb a londoni Tate Modern turbinatermében bemutatott, *Napraforgómagok* című alkotása, amely nem más, mint százmillió, kézzel festett porcelánmag ezer négyzetméteren. A százötven tonnányi magot ezerhatszáz ember festette két éven át a kínai Jingdezgen városában, a porcelánművesség egyik ősi központjában. Az installáció kitölti az egész teret, tíz centi vastag, és meg lehet mártózni benne, vagy bele lehet temetkezni – épp csak megkóstolni nem ajánlatos. De szuvenírként haza is lehetett vinni belőle. A mag az ember jelképe, a tengernyi mag pedig a nép. Fölötte a Nap, az istenség, a vezető ragyog. A napraforgók meg a fény felé fordulnak, a Napot követve. A kipergett magok a diktátor csordáját képezik, aki felettük uralkodik. Mégis egyedi mind, mert külön-külön meg van festve, meg van formázva, különbözőek, de tűrik a taposást, mint ahogyan az meg vagyon írva.

Egy tonna tea című, 100 x 100 x 100 cm méretű, 2005-ben készült munkája Yunnani-tealevelekből áll, fa alapon. Egyik kiállításon hangzott el Ai szájából: „Ne nyúljanak hozzá, legyenek szívesek, de ha mégis úgy gondolják, törjenek le belőle egy darabot, és igyák meg!”

Lapok a gyógyítás történetéből

A 16. században Európa több városában épült ún. anatómiai színház, ahol az érdeklődők megtekinthették a nyilvános boncolásokat, és „előadás” közben még frissítőket és ételt is szolgáltak fel a nézők számára (Andreas Vesalius előadása a páduai anatómiai színházban)

René Laennec francia orvos, a sztetoszkóp feltalálója, előbb a beteg mellkasára helyezett, összetekert újsággal, kartonpapírral, majd fémcsővel hallgatta a tüdő- és szívhangokat (Robert A. Thom: Laennec és a sztetoszkóp, 1960)

Éterrel altatott betegen a legelső nyilvános műtétet Bostonban végezték 1846-ban, orvosokból és medikusokból álló népes közönség előtt (Robert C. Hinckley: Az éter napja, 1882-1893)

Anton van Leeuwenhoek amatőr természetbúvár elsőként szemlélte mikroszkópjával az esővízben, pocsolyában, bőrön stb. „hemzsegő bestiákat”, azaz a baktériumok korábban nem látott világát (Robert A. Thom: Leeuwenhoek, 1960)

Amint a korabeli – a beoltottak testén kinövő tehénfejeket ábrázoló – gúnyrajz is mutatja, a kortársak kétkedve fogadták Edward Jenner találmányát, a himlőoltást (James Gillray: A tehénhimlő avagy az oltás csodálatos hatásai, 1802)

Semmelweis Ignác elsőként kötelezte kórházában kezük fertőtlenítésére a szülészeti osztályra belépő orvosokat, orvostanhallgatókat és ápolókat (Robert A. Thom: Az anyák megmentője, 1960)

Mágiából orvostudomány

A csodadoktor hírében állt Paracelsus az alkímiát a gyógyszerkészítés szolgálatába állította, és városról városra, országról országra vándorolva gyógyított a maga készítette orvosságokkal (16. századi metszet)

Ambroise Paré legjelentősebb újítása volt, hogy a vérzés csillapítására a kiégetés helyett az ütőerek lekötését alkalmazta (A sebesült katonát kezelő Paré a párizsi Sorbonne falfestményén)

Vesalius először írta le pontosan az emberi test izmainak helyét és szerepét, és elsőként cáfolta a hiedelmet, miszerint a férfiaknak eggyel kevesebb bordája lenne, mint a nőknek

A 16–17. században megengedetté vált a boncolás, és lehetőség nyílt az emberi test felépítésének, működésének megismerésére. Az őskori mágiából az ókor és a középkor gyógyítóinak útkeresése után – az újkor hírneves orvosainak köszönhetően – igazi orvostudomány lett.

A kémián alapuló gyógyszerészet úttörője, *Theophrastus Philippus Aureolus Paracelsus Bombastus von Hohenheim*, igazi polihisztor volt: alkímista, fizikus, vegyész, asztrológus, kézműves és sebész egy személyben. A nem éppen szerénységéről híres svájci orvos maga választotta a *Paracelsus* nevet, ezzel is jelezve, hogy az ókor híres orvosánál, *Celsus*nál is nagyobbak tartja önmagát.

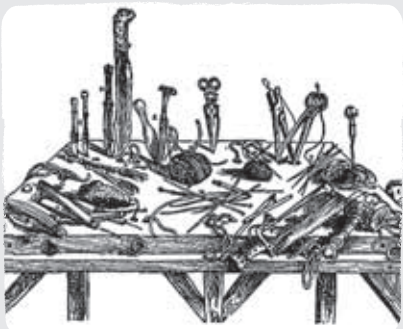
A modern sebészet atyjaként *Ambroise Paré* francia orvost tisztelik. A tehetséges vidéki borbélyinasból – miután „*kelések, kelevények, daganatok és fekélyek gyógyítására alkalmaznak*” találták – előbb katonarvos, majd négy francia királynak is udvari orvosa lett.

Az újkori anatómia megteremtője, *Andreas Vesalius* németalföldi orvos nemcsak feltárta bonctermben az emberi test felépítését, működését, hanem részletes és pontos rajzokat is készített. A ma is őrzött csontváz, amelyet egy hírhedt bázei bűnöző csontjaiból állított össze, a világ egyik legrégebbi anatómiai preparátuma.

Harc a járványok legyőzéséért

A pestis, a himlő és a kolera évezredek át tizedelte Földünk lakóit, az emberek testét borító fekélyeket és a dögvészt már a Biblia is említi az egyiptomi tíz csapás között. Európában csak a 14. században mintegy 25 millió áldozata volt a pestisjárványoknak, vagyis a földrész akkori lakosságának közel negyede.

A pusztító járványok megfékezése azonban lehetetlen volt a szabad szemmel láthatatlan kórokozók megismerése nélkül.

Az 1500-as évek meglehetősen félelmetes orvosi műszerei (illusztráció Vesalius: *De Humani Corporis Fabrica* / 'Az emberi test működéséről' / című anatómiai atlaszában, 1543)

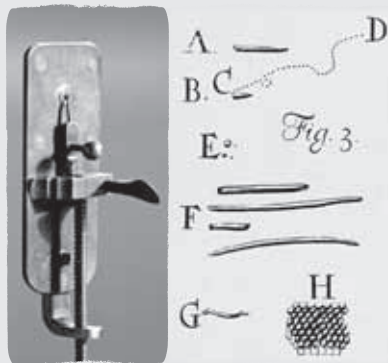

William Harvey, az élettani kutatások 17. századi úttörője, a nagyvérkör felfedezője, a vérkeringés rendszerének és a szív szerepének első pontos leírója, három évtizeden át volt az angol királyi család udvari orvosa

Az 1600-as években már anyagcserevizsgálatra is sor került, csak egy jókora mérleg kellett és türelem, hogy a páciens testtömegét különböző tevékenységek – evés, ivás, járkálás, alvás stb. – előtt és után megmérjék

Anton van Leeuwenhoek saját készítésű mikroszkópjának kis lencséjén át figyelte meg a tű hegyére helyezett mintákban mozgó apró élőlényeket, és elsőként rajzolta le a pálcikaalakú baktériumokat.

Edward Jennerre emlékezve nevezték el és nevezik ma is vakcinának – a vacca ('tehén') latin szóból – a védőoltást (Constant Desbordes: Himlő elleni védőoltás, 1820 körül)

Az orvostudomány történetének egyik legjelentősebb alakja volt Louis Pasteur francia mikrobiológus, a nevére azóta is őrzi a pasztörizálás módszerének kidolgozója (1863), a lépfene és a veszettség elleni védőoltás előállítója (Robert A. Thom: Louis Pasteur a laboratóriumában, 1960)

A sokszorosan nagyító eszköz – a már 1590-ben feltalált, de sokáig csak vásári „bolhanézőként” mutogatott mikroszkóppal – a természettudományok iránt érdeklődő Anton van Leeuwenhoek németalföldi posztókereskedőnek sikerült elsőként megpillantania, majd lerajzolni a kórokozó baktériumokat.

A legpusztítóbb járványos betegség, a fekete himlő gyógyítására – amint Váradai Sámuel nagyenyedi orvos írta – „a keserű könny tsepeken kívül más hatásos szert valójában nem esmért Európa” még az 1800-as évek elején sem.

A „hatásos szert” Edward Jenner angol orvos találta meg, arra a népi

megfigyelésre alapozva, hogy aki már megkapta a tehenhimlőt, azt a fekete himlő nem fenyegeti: a tehenhimlővel való mesterséges fertőzés – a védőoltás – tehát védettséget nyújt a halálos kór ellen. Módszerét fenntartással fogadták, amint az a Londoni Királyi Társaság Jennernek írt leveléből is kiténik: „A Társaság Tagjának (...) nem volna szabad kockára tennie megbecsültségét azáltal, hogy olyasmit nyújt be a tanult testület elé, ami ennyire (...) hihetetlen.”

Nyolcvan évvel később a himlőoltást Európa valamennyi országában kötelezővé tették, napjainkra a valaha milliókat megfertőző fekete

himlő az egyetlen megfékezett világjárvány.

Műtétek fájdalom nélkül

A műtétek okozta fájdalmat az évezredek során az orvosok a legváltozatosabb módokon próbálták csökkenteni, a bódító készítmények hatásától a beteg főbekölintésáig.

A 19. század találmányai – sztetoszkóp (1819), orvosi fecskendő (1853), röntgenberendezés (1895) – megkönnyítették a betegségek felismerését, kezelését, a narkózis felfedezése pedig a fájdalommentes műtéteket is lehetővé tette.

Robert Koch német orvos, a tudományos bakteriológia megalapítója a lépfene, a kolera, a tífusz, az álomkór és a 19. században népbetegségnek számító tüdőbaj (tuberkulózis) kórokozóját is azonosította

Az emberi test átvilágítását Wilhelm Conrad Röntgen felfedezése tette lehetővé: a nevére röntgensugárzásnak nevezett elektromágneses sugárzás (A beteg átvilágító Röntgen)

„Láttam a halált” – mondta Anna Bertha Röntgen, amint megpillantotta saját kezének csontvázát a legelső röntgenfelvételen (A történelmi kép Röntgen feleségének kezéről 1895-ben készült, 20 perces expozíciós idővel)

Horace Wells amerikai fogorvos saját épp fogát áldozta fel a tudomány oltárán, hogy meggyőződjön a vegyület fájdalomcsillapító hatásáról, mielőtt „nevetőgázzal” érzéstelenített betegeit kezelte volna

Az 1850-es években az orvosok – köztük altatórvosként a legelső fájdalommentes foghúzást elvégző William T. G. Morton – még fekete utcai ruhában operáltak

Az 1890-es évektől a műtőkben már megjelentek a fehér orvosi köpenyek és a fertőtlenített műszerek, az altatás legfőbb eszköze azonban még évtizedeken át az éter maradt

Az érzéstelenítő belégzést elsők között alkalmazó orvosok – nem kis kockázatot vállalva – önmagukon tanulmányozták a nevetőgáznak vagy kéjgáznak is nevezett dinitrogén-oxid, az éter, illetve a kloroform helyes adagolását. Később állatokon kísérleteztek.

„A gyilkolásnak meg kell szünnie”

„Mikor reggel felkelsz, elsőben Istenedet dicsérjed, azután szépen megmosdjal, tiszta fazekadat megöblítsed” – írta egy 16. századi erdélyi

lyi fejedelmi udvari szakácskönyv. A sebészek viszont még az 1800-as években is utcai ruhában, mosatlan kézzel, a zsebükből előhúzott, esetleg csizmaszárukon megfent késekkel boncoltak és operáltak (nem egyszer ebben a sorrendben). A műtétek utáni halálesetek száma félelmetesen nagy volt, a kórházakban szülő asszonyokat pedig az ún. gyermekágyi láz tizedelte.

„A gyilkolásnak meg kell szünnie, és hogy megszűnjék, őrszemen fogok állni” – írta Semmelweis Ignác, „az anyák megmentője”, meggyőződve arról, hogy a fertőzést – akaratlanul ugyan – a várandós nőket mosatlan

kézzel vizsgáló orvosok okozzák. Miután a klórmentes kézmosást kötelezővé tette (1847), a halandóság látványosan csökkent, és eleinte neveltségesnek tartott módszerét végül elfogadták kortársai is.

A fertőzések elleni harcban mérőföldkövet jelentett Alexander Fleming skót orvos felfedezése. Miután egy véletlenül megpenészedett tenyészetben a mikrobák elpusztultak, felismerte a penészgombafaj baktériumölő hatását, és előállította a legelső antibiotikumot, a penicillint (1928), megnyitva az utat olyan életmentő sebészeti beavatkozások előtt is, mint a szervátültetés.

A 19. század leghíresebb magyar orvosát, dr. Semmelweis Ignácot világszerte „az anyák megmentőjeként” emlegetik

A fertőzések megelőzésére, illetve kezelésére alkalmas első antibiotikumot, a penicillint sir Alexander Fleming skót orvos állította elő

A sikeres veseátültetést (1954), csontvelő-, tüdő- és májátültetést (1963) követően Christian Barnard fokvárosi szívsebész 1967-ben a legelső szívátültetést is elvégezte

Pápai Páriz Ferenc könyvének címlapja (Pax Corporis, az az: Az emberi Testnek Nyavalyáinak Okairól, Fészkeiről s' azoknak Orvoslásának módgyáról való TRACTA Mellyet (...) sok ügye-fogyott Szegényeknek hasznokra, mennyire lehetett értelmessen világosan Magyar nyelven ki adott, 1690)

Az első magyar nyelvű, nyomtatott füveskönyv, **Méliusz Juhász Péter** Herbáriuma a gyógynövények alkalmazását népszerűsítette (Az faknacs fűnek nevekről, természetekről, és hasznairól, Magyar nyelvre, és ez rendre hozta az Doctoroc Könyveiből az Horhi Melius Peter, 1578)

A magyar orvosi nyelv születése

„... egy nemzet sem tehetette addig magáévá a bölcsességet, valameddig a tudományokat a maga anyanyelvébe be nem oltotta” – írta 1778-ban Bessenyei György, és a felvilágosodás korában valóságos mozgalommá vált a latin természettudományos és orvosi nyelv magyarítása. Már a 16–17. század nyelvújítói – **Méliusz Juhász Péter**, **Szenczi Molnár Albert**, **Apáczai Csere János**, **Pápai Páriz Ferenc** – is sok száz betegségnek,

anatómiai kifejezésnek és élettani folyamatnak adtak magyar nevet, 1848 táján pedig a tudományok magyar nyelven való megszólaltatása a nemzeti felemelkedés, a függetlenségi eszme kifejezőjévé vált.

Felújítottak régi szavakat: kór ('betegség'), láz (a 'lázadásból'), ideg (az új húrjának nevéből), és bekerültek a szaknyelvbe tájszavak is (biceg, hullá stb.).

A legtöbb új szót szóképzéssel (gyógyász, sebész, légzés, táplálék) vagy szóösszevonással (kórház, csontváz, érverés, étvágy, szélütés, kórokozó, gyógyszer, dobhártya, csipesz [csípő + eszköz], tyúkszem, torokgyík stb.)

alkották.

Számos szóalkotásuk nem honosodott meg, köztük az ébrény (ébredő lény), harapfog (metszőfog), lemb (leendő ember, magzat), vakszem (halánték), érszökés (pulzus), pecsenyés hús (izom), éptan (egészségtan) vagy a szalonképtelen, bár kifejező ***véghurka ('végbél'). Nyelvújítóinknak köszönhető, hogy **Bugát Pál** az addigi latin, illetve német helyett 1825-től már magyar nyelven oktathatta a sebésznövendékeket, és 1831-ben az első magyar orvosi folyóiratot is elindíthatta.

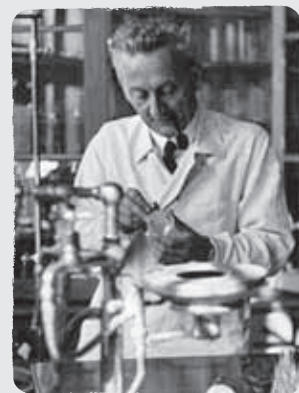
Beteg és orvosa – illusztráció az eddig ismert legrégebbi, magyar nyelven nyomtatott orvosi könyvből, **Frankovith Gergely** Hasznos és föltötte szükséges könyv című munkájából (1588)

A legtöbb magyar műszó megalkotója, az 1848-ban Magyarország főorvosává kinevezett **Bugát Pál** 1843-ban adta ki Természettudományi Szóhalmaz című, 40000 magyar szakkifejezést tartalmazó szótárát

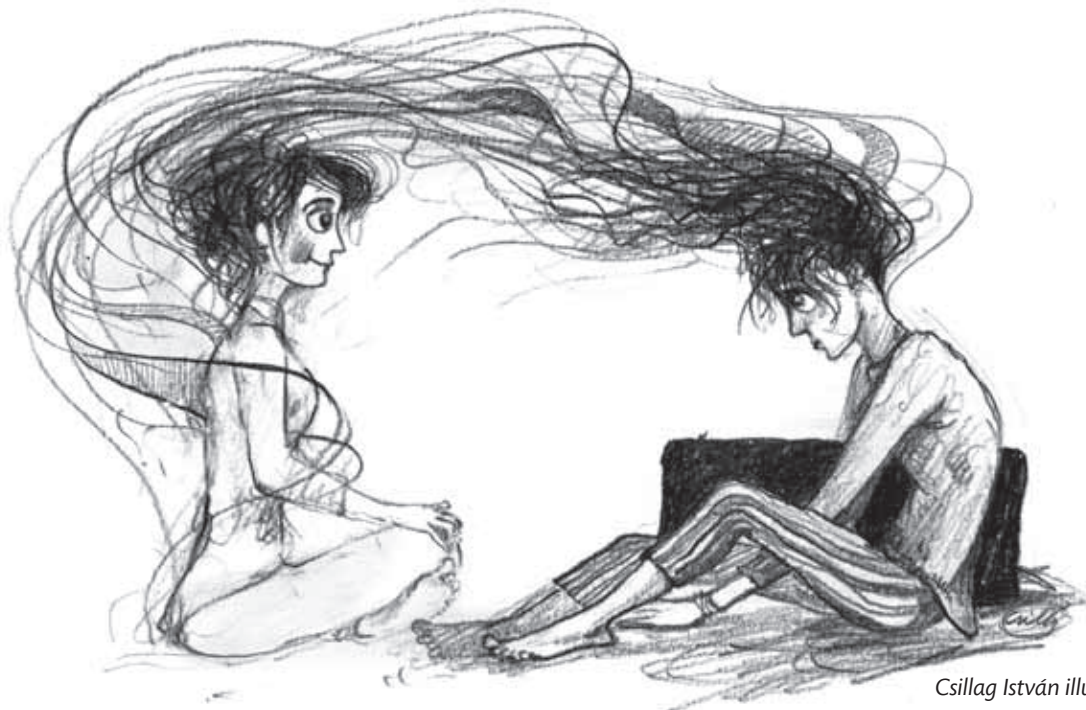
A 19. században a férfitársadalom már engedélyezte, hogy nők is elvégezhesék az orvosi egyetemet (a legelső magyar orvosnő, **Hugonnai Vilma** grófnőt 1879-ben avatták doktorrá)

Az egyetlen magyar orvos, aki hazájában végzett tudományos tevékenységéért kapta meg a Nobel-díjat, a C-vitamint elsőként izoláló **Szent-Györgyi Albert** volt

Lájkold a tested: lesz egy új barátod

Csillag István illusztrációja

Ép testben épp hogy élek, szoktuk kicsavarni viccesen a mondást, amikor éppen kifacsart mosogatórongylik a lelkünk. De mi is az, hogy ép? Egészséges? Fitt? Erős? Nád-szál- vagy atléta-alkat? És lehet az, hogy a testünk ép, de a lelkünk benne alig? El lehet választani a kettőt? Amíg élünk, nem igazán. Gyakrabban halljuk, hogy a lélek felől, tehát belülről hatunk kifelé, a testre. Azt is, hogy ha valaki csúnyának érzi magát (és megsúgom, még a legszebbeknek tartottak is érzik gyakran csúnyának magukat), és elkezd azt gondolni magáról, hogy ő szép, akkor meg is fog szépülni. Erről szólnak a gondolat és a hit teremtő erejéről szóló tanítások. De én most inkább a testtel akarok foglalkozni.

Mert a testtel vagy túl sokat bajlódunk, vagy lenézzük, megvetjük. Vagy isteníjük, és fél napunkat töltjük a fürdőszobában, hogy hátha ettől az új sminktől vagy tusfürdőtől kibújik belőlünk egy Angelina Jolie vagy egy Brad Pitt, vagy utáljuk a kinézetünket, s a testünket hibáztatjuk miatta. Látni sem szeretnénk azt a kelyhet, amely bennünket hordoz. Pedig nagyon hálás tud lenni, ha normálisan foglalkozunk vele. Úgy lesz hálás, hogy örömmérettel tölti el a lelkünk. Jártok tornaórára, edzésre. De van, aki azt mondja, utálok a sportot, a mozgást, hagyjon mindenki békén, egyedül vagy a barátaimmal akarok ülni a sötétben és zenét hallgatni. Vagy pedig bütykölni a számítógépet, a csetten legalább könnyebben kivédhető a gúnyolódás, nem úgy, mint az utcán, ahol összevetnek az ember háta mögött.

Nos, van egy rossz hírem és egy jó. A kettő ugyanaz, mégpedig, hogy ilyen helyzetek mindig lesznek. Meg kell tanulni ezekkel együtt élni. És ezt nem lehet úgy, hogy elkerüljük a bántó embereket, fájdalmas helyzeteket, mert az élet állandóan hozza ezeket eléink. De azt meg lehet próbálni, hogy állandóan ismerkedünk magunkkal.

Az én egyik ismerkedési módom a torna, a nyújtások, a jóga. Néhány egyszerű gyakorlatot te magad is elvégezhetsz otthon, amikor van pár perced. Azt javaslom, hogy az egyes gyakorlatok után hunyd be a szemed, figyelj egy kicsit befelé, hallgatózz, mit mond a tested. Figyelj arra, mi történik benned. Mi változik, hol enyhül a fájdalom, hová kuccorodott be a feszültség. És minden kilégzéssel eressz ki egy kicsit a gőzből, a feszültségből. Lazíts. Ne kínozd magad, ne versenyezz és ne bizonyíts. Csak te vagy, önmagaddal, nyugodtan lehetsz őszinte. És ez az ismerkedés idővel át fog fordulni barátságba. Akkor meg mondhat a világ bármit, leperog rólad, mert a szó szoros értelmében jól érzed magad a bőrödben. Abban a bőrben, amely lehet, hogy pattanásos, azzal a hajjal, amely túl göndör, vagy túl sima, vagy túl zsíros, az eget meszeléssel, a csöpleszséggel, a túlsúlyoddal, a véznasággoddal, a hosszú orroddal vagy bozontos szemöldököddel együtt.

Testünk jó útitárs, megérdemli, hogy legalább feleannyit foglalkozunk vele, mint a legjobb közösségi oldalas barátainkkal.

Egy varázslatos mai némafilm

1927-ben filmtörténeti jelentőségű szenzációtól volt hangos az amerikai és nemzetközi sajtó: Alan Crosland rendező A dzsesszénekes című filmjével kezdetét vette a hangosfilm korszaka. (Érdekes adalék, hogy a néger főszerepet egy fehér alakította – bizony, ilyen értelemben is fekete-fehér volt a film –, tekintettel arra, hogy akkoriban fekete ember még nem játszhatott főszerepet...) Aztán két évre rá, 1929-ben a sajtó ismét felbődült: egy filmtörténeti és egy kevésbé filmtörténeti esemény kapcsán. Ebben az évben osztotta ki első alkalommal a mára minden filmes díjak legjévé dagadt Oscar-díjakat az Amerikai Filmakadémia. És ebben az évben csapott be a mennykő az amerikai gazdaságba, a Nagy Gazdasági Válság elkövetkeztével. (Nekünk, sajnos, ez sem legenda.)

Látszólag nincs összefüggés az említett három szenzáció között. Pedig mégis. És nem csak a mikro- és makroökonómiai mutatók szintjén. Michel Hazanavicius francia filmrendező The Artist (A némafilm) című alkotása „hülyére” nyerte magát az idei Oscar-gálán. És nem a legjobb külföldi filmnek járó szobrot kapta meg. Hanem például a legjobb filmért járó. (Nem sorolom az öt Oscart, aki nem hiszi, járjon utána.) És noha tudjuk, a díjakat nem kapják, hanem adják, és azt is tudjuk, hogy az Oscar zsűri sokszor a körülményrendszernek megfelelően dönt, ezúttal nem így történt. (Legalábbis remélem.) Egy kiváló film kapta az elismerést. A történet pedig éppen arról szól: hogyan törte derékba a hangosfilm az addig egyeduralgató néma korszak sok sztárjának életét. És ehhez csapódik még a Nagy Gazdasági Válság, amolyan habként a tortán. És akkor megvan a nagy összefüggés.

Elsőre vicces, ám ha jól meggondoljuk, szomorú dolog történt velem a mozi bejáratánál. Jegyet akartam venni.

Mondom, A némafilmet nézném meg. A jegyesember komoly arccal megkérdezte: ugye, tudja, uram, hogy ez egy némafilm? Megállt a kés a levegőben. Álltunk, néztük egymást. A jegyes, persze, csak tájékoztatni akart. Nehogy úgy érezzem az első tíz perc után, nem azt kapom a pénzemért, amire vágyom. Mert, nyájas olvasó, ezek szerint 2012-ben olyan élmény nekünk némafilmet nézni, mint – mondjuk – repülő helyett szekéren utazni a horvátországi nyaralásra. Egy filmes beszélgetés alkalmá-

val egy fiatal lány azt mondta, nem szereti a némafilmeket. Megkérdeztem, miért. Mert olyan snassz, ócska, idejétmúlt. Ez volt a válasz. És nem a fiatal lányban volt a hiba. Aminthogy a jegyes emberrel is minden rendben volt. A szokásainkkal van baj. És akkor itt lehet velem vitatkozni. Hogy például mindenért az a rendszer a hibás, amely CGI-technikázott látványfilmekkel bombáz minket nap mint nap. Hát igen, válaszolom a potenciális vitapartnernek. De vajon miért teszi ezt? Egyáltalán miért teheti ezt? Mert mi, a mindenható nézők erre vagyunk vevők. Ez az érme két oldala. És nem mondom, hogy nincsenek lenyűgöző, sőt, kiváló filmek az említett CGI-univerzumban. Vannak. Nem is kevés. De van más is.

Azt hiszem, ez A némafilm erre is jó lehetne. Hogy újra megtanuljuk a film nyelvét. A tiszta filmnyelvet. Amelyre nem rakódik rá a beszéd. Mert hang van. Zene. Másik valami, amiről a biedermeier kor óta szép csendben leszoktunk. (Emlékszünk talán arra, hogy a nevezett korszakban, úgymond, polgári erénynek számított, ha a család esténként zenélt egy kicsit. Na persze, nem voltak mind lisztek, brahmsok meg ilyenek, de zenéltek.)

Hazanavicius filmje tulajdonképpen erről szól. Persze, van neki sztorija is: hogyan válik szinte egyik napról a másikra a némafilm egy szupersztárja padlástéri kacattá, ►

Kedves Cimboráim!

Április szeszélyei szerencsénkre jót is hoztak: örömmel teszem elétek a gyergyócsomafalvi 13 éves Petres Sára sikerültebb verseit, s ha már ő az első, akiről szólok, maradjunk most Gyergyó környékén: olvassátok hát szeretettel, amit a gyergyóalfalvi cimboráitok gondolnak önmagukról és a nagyvilágról!

Egyébiránt: továbbra is szeretettel várom küldeményeitek, és ne feledjétek, hogy pályázatunk is még tart. Annyit árulok el csupán, hogy nagyon izgalmas a mezőny, és nem árt még inkább azzá tenni! Áldott Húsvétot kívánok nektek, és arra kérlek, kukkantsatok be a www.antropocentrum.ro oldalra, épp áprilisra kínál hasznos programot! (F. W. E.)

Csillag István rajza

ti
írtátok

PETRES SÁRA

Őrült émelegés

Nézek, állok, hiszek, remélek, félek.
Falra festett ördög árnyéka leszek.
És ködben holdfény, éjben napsütés,
Csöndes pillanat, mi álmokat vés:
Egyszerű álmokat, egyszerű szavakat,
Egyszerű hangokat, egyszerű arcokat.
Álmodni jó a szépről, hiszem, boldog érzet,
De a boldogság keserű, édes élvezet...
Tán egy dolog jobban pezsdít talán,
A szemérmes vágy a rémálom után.
Rémálom felejthetetlen gyönyöre,
S szemünkre zúduló ezernyi csöpp könnye.

Bűnérzet

Pöttyös kis bolondság, tévedt kis badarság,
De mégis ott áll, nem tágit, törtetve vár.
Ott legbelül, ahol már a szív dominál,
Ott őrjög a lélek, az önismeret is ott jár.
Állandóan gyötör, kínoz, vallani ösztökél,
Folytonosan érzed, ott sújtja a nyelved hegyét,
De soha nem mondod ki, a büszkeség közbeszól,
S így ott maradsz, a sarokban, bizonytalanul.
S ha úgy érzed, bárcsak elkürtölhetnéd a tetted,
Hát tudd meg, ez egy átok, a lelkiismeret.

► hogy kerül az általa a szakmába beprotezsált színésznőcske a hangosfilm élére, hogyan sodródik az ex-szupersztár az öngyilkosságig, és hogyan lehetséges mégis a túlélés, természetesen a szerelemnek hála. Hú, de giccses. Persze. De közben ott lüktet az orrunk előtt az élő kép, megannyi apró és hatalmas csoda, mindaz, amit szavakkal nem lehet – és nem is kell – elmondani.

Talán túl patetikusnak tűnök ezekkel a sorokkal. De hidd el, felebarátom, ebben a filmben valami olyan dolog történik, ami messze túl van mindenféle történeten, alakításon, rendezői koncepción, operatőri és vágási bravúron. A készítő megmutatták, hogy a film a huszon-

egyedik században is képes működni, hatni (és nemcsak vajtsemű sznob, intellektüel, underground körökben), mindenféle számítógépes boszorkánykonyha nélkül. És ha jól belegondolok, ez az igazi varázslat. Innen már csak egy lépésre van szükség. Pontosabban arra a bizonyos hitbéli ugrásra, amit Don Quijote is bemutatott. Nem nagy ügy. Hidd el, hogy működik, és akkor működni is fog. Oscar és nemzetközi sajtóriadó nélkül is. Vagy lehet, hogy mégis ez a legnehezebb? Elhinni? Nem tudom. Nézd meg és lásd. Vagy valami efféle. Ha nem másért, hát azért, mert van benne egy jópofa kis eb, nahát, az csuda mutatványokat csinál!

Vár valahol

Valaki, valahol vár rám.
Nem tudom ki, és hogy hol,
De érzem, hogy azt mondja,
Ilyen jó barátnőm nem volt sehol.

A szívemből az összes vér kifolyt,
Csak már a testem él valahol.
A szívemben nincsen már vér,
De a szeretet megmarad örökké.

De az a valaki még mindig vár
Vár valahol és addig vár, míg oda
Nem ér az én testem vagy az én
SZERETETEM.

A szemetes

Sokan észre sem veszik,
De vannak tán néhányan,
Hogy az út szélén a szemetes
Csak ott áll és vár,

Csillag István rajza

ILYÉS KRISZTINA

Vár és kér mindenkit,
Aki arra jár, hogy azt
A zacsit, üveget meg rongybabát
Ne csak a szája mellé tegyék,
Hanem jó étvágyat kívánva
Adják neki.

Én mi leszek, ha nagy leszek?

Valamikor megkérdeztem
Milyen voltam, mikor
Kicsi voltam.
Most megkérdezem, hogy
Mi leszek, ha nagy leszek?
Lehetek majd tanár, doktor
Vagy egy igazi főnök, ki
parancsot osztogat és
dicséret tartja.
Te az lettél, aki szeretté
Anyuka is akartál lenni
És engem akartál.
Te mi akartál lenni? És én

Lehetek anyuka, amilyen
Te: a Példaképem?
Kérlek, anyuka, mondd meg
Nekem, mi leszek, ha nagy leszek?

Fáj a szívem, mert könnyezik

A szív és a máj
Veszekednek
Hogy ki erősebb
És ki okosabb
Nem tudják
Eldönteni ezért
Szurkódni kezdik
Egymást és ezzel
Az bizonyult, hogy
A szív okosabb, de a máj erősebb
Így a szív békén hagyja a májat,
De a máj tudatlanul a szívbe szúr
És mire észreveszi magát
A szívet is de magát
Is tönkreteszi.

GÁLL RÉKA Mikor jön el...

Mikor jön el az a perc,
Amikor megérinthetlek?
Mikor jön el az a szó,
Amikor elmondhatom, hogy szeretlek?

Soha. Soha nem érezhetek semmit,
Ami hozzád kötne.
Soha nem érinthetem tested.
Soha nem szólhatok újra úgy hozzád,
Mint régen.
Soha nem foghatom a két kezéd.

Furcsa érzés

Egy különös érzés nem tudom
Tán szerelmes vagyok biztos
Ha a fiúra ránézek
Mint egy alma aki most ért be
De még zöldes
Tapasztalatlanság, ez a neve.

Ha ránézek úgy érzem
Boldog vagyok
Ha másra nézek kifogást találok
Ez biztos szerelem
Ez kár, hogy szerelem.

Álom

Álmodom,
Hogy az élet
Csupa játék, kacagás és móka.

Álmodom,
Hogy én mindig
De mindig gyerek leszek.

És azt is csak álmodom,
Hogy mindenkit szeretek.

Álom, álom az egész életem
És várom, hogy végre nagy legyek.

Emlék

Ha elmegyek,
Hagyok neked egy emléket
Rólam, hogy emlékezz rám.

Ha ott maradok,
Szólok neked, hogy többé
Ne várj rám.

Ha visszajövök
Teszek valamit, hogy
Lásd, hogy itt vagyok.

MADARÁSZ MÁRIA-MAGDOLNA**A romantikus zene**

A zene boldoggá tesz embereket,
De el is szomorít.
Milyen zene szomorít és milyen boldogít?
Talán a rock? Talán romantikus?

Te milyen vagy, romantikus?
Sírsz, ha sírok
Te szeretsz, ha én szeretlek
Szeress, szeress, kérlek.

A zene szeretetet hoz ki belőlem
És belőled?
Te látod milyen szép vagyok

És a hosszú szőke hajam
Már láttad
És a 2 kék szemem tetszik?

Válaszolj szeretsz te engem?
Neked én vagyok az igazi?
Válaszolj!

VARGYAS EMŐKE**Miért?**

Miért ilyen az élet, amilyen?
Miért ilyen az iskola, amilyen?
Miért vagyok ilyen, amilyen?
És miért vannak így a dolgok, ahogy vannak?
Hát persze, azért, mert így kell lenniük!

De mégsem értem:
A dolgok miért jók
Így, ahogy vannak?
Hát persze, azért, mert így kell lenniük!

Magány

A magány az, amikor
Egyedül hagynak téged.

A magány az, amikor
Senki sem segít neked.

Nagyon rossz magányosan élni
Miközben mindenki elfordul
Tőled.

Iskola

Az iskola azért van,
Hogy sokat tanuljunk.
Írjunk színes tintákkal:
Pirossal, kézzel és zölddel.

A legkisebbek csak rajzolnak
És tanulnak írni, számolni.
A nagyobbak, ők is írnak
A füzetekbe és a felmérőlapra.

Tehát az iskola, az jó dolog
Persze ha teli van diákokkal.
Szeretem az iskolát, mert
Nagyon sokat tanultam benne.

„Vulkānnézőben” Alsórákoson

Brassó és Segesvár között félúton található Alsórákos. A településen vasútállomás is van, ezért az autós vagy autóbuzsos megközelítés mellett ez a változat is kipróbálható. Alsórákossal igen kegyes volt a sors és a természet, hiszen kis helyre rengeteg látnivalót, természeti és történelmi érdekességet összezsúfolt. Az Olt partján épült településnek négy temploma is van, a különböző felekezetűek részére. A vidék igazi kőzettani múzeum, megtalálható itt a piros verrukáno-konglomerátum és zöld dacittufa mellett a mészkő és a fekete bazalt is. Ez

utóbbi kőzet alkotja az 1954 óta védett, alsórákosi bazalt-oszlopok néven ismertté vált természeti képződményt, amely vulkáni működés eredményeként jött létre.

A védett területtől alig tíz percnyi járásra újabb érdekességet figyelhetünk meg, a Hegyes-tetőt és az itt található, vörös-fekete színű vulkáni salakbányát. A terület bejárható, de óvatosságot igényel, a könnyen omló részek miatt. Vulkáni bombák, „kenyérbombák”, lávafoszlányok figyelhetők meg. Útközben bányató mellett sétálhatunk, természetesen itt is fontos a körültekintés, óvatosság.

A településen érdemes megnézni a Bethlen-kastélyt, amely, sajnos, eléggé megviselt állapotban van, de méltósága így, kissé romosan is figyelemre méltó. A négy saroktornyos várkastély építését 1624-re teszik. Az évszázadok alatt falai igen sokat láttak, megéltek. A településen élt egy ideig Nyíró József író is.

A túrázást az Olt szorosának jobb oldalán érdemes folytatni, itt vár maradványai figyelhetők meg. A bal oldalon magasodó Ürmösi-Tepejen egy másik vár csekély maradványai látszanak, igaz, ide már jóval meredekebb úton lehet feljutni.

Elő hát a hátizsákot, a bakancsot – és irány Alsórákos!

Cimbi naplója

Szijasztok!

Komojan mondom úgy összevagyok keveredve, mind Ádám s Éva anyák napján, aszt se tudom, mivel kezgyem a leveletem. Mer amiota nem irtam, rengeteg események voltak mind a nőnap, a ziskola máskép, a lakásbővítettés, a husvét, a tavasszi szerelem silyenek.

A nőnap az ojan volt mind minden évben. Megvettük a tanárnéniknek a virágot, erre aszt monták ma nőnap van, ezér ma a fiúk felelnek. Egyedül a rajztanár nem feleltetet. Igaz, ő nem nő, csak a haja hoszú. A törcci tanárnőnek nem vettünk virágot mer szénanáthás és a növény, ha megszárad, széna lesz belőle.

A ziskola máskép az nagyon jo volt. Mi döntötük hogy mit akarunk csinálni, meik órán akarunk résztveni. A döntés könyű volt, 9-től 1-ig focisztunk, akor lett volna a tornaóra, de ojan fárattak voltunk, hogy hazamentünk. A legmérgeoseb a német tanárnő volt, mer üzente hogy menjünk a nyelvlaborba, de mivel nincs a zosztájba üzenetrögzítő ezért senki se ment. Persze nem szabadot hiányzokot írni a naplóba. Úgy kacagtunk, hogy potyogtak a könyeink. Az oszi is velünk együtt kacagott, az egyik szeme sirt, a másik üveg. Egyéb-ként apuci megmonta, hogy a zoszi úgy van öszerakva mind a pázell. Van rajta műköröm, póothaj, aranyfog, nyaklánc. Eccer-eccer mikor felmérgeesit, aszt érzem, hogy megütném mind kábeltolvajt a vilanyáram, de ugye a suliba verekedni tilos! Különben se szabad a tanárookra haragunni.

A lakást is bővitetük. Nagyob lett a szobánk met végre kidobtuk a karácsonfát, és visszavitük a hűtőszekrényt a konyhába. A zongorát még a télen eltüzeltük, így 3 legyet üttünk egy csapásra. Nagyob lett a szoba, meleg volt a télen, és végre anyuci nem kalimpál rajta egyfojtába. Az utcába három napig örömunep volt, amikor meghalották, hogy elattuk végre. Egyedül anyuci sirt és a kancsi macskánk. Utóbi azért met ráléptem a farkára. Ojan kancsi szegény, hogy a hátán fojik a könye.

A tavasz persze elhoszta a szerelmet is. Engem mindig megtalál ijenkor Amor nyílla. A biosz tanár megmonta, hogy a biológia óránk úgy van beálitva, hogy a növényekel és fákal együtt bennünk is elindul valami, ojan hormonok, amiktől rosszul látunk. Nekem is megakatt a szemem az egyik osztájtársam bluzába. Ojan csattos bluz volt. Szerencsére nem let nagy baj, csak felhorzsolódot a szempilám. Azóta csak fél szemel nézek rá, aszizsi, kacsintok. Hát az igasság az, hogy rea csak akkor néznék félszemel, ha céloznám a puskával. No, de esztet inkább le se irom, met husvétkor nem szabad ijeneket mondani.

Enyi fért mai levelembé. Szijasztok, éjjen a csengő, éjjen a hoszú szünet!

Hab... a húsvéton

Csillag István rajzai

I. Játékkalauz Karinthyval

„A játékszer drága, adok ... / aminek bőviben vagyok: szójátékot...” – írta Karinthy Frigyes. Követjük példáját!

Palindrom

Antik eredetű szójáték, lényege, hogy a szónak visszafelé olvasva is értelme van.

Nemcsak szavakkal, de mondatokkal is lehet játszani. Karinthy készítette például azt is, amelyet példaként adunk meg: főnévi igenév elöl is, hátul is. A megfejtés: intetni.

Arany János palindrom négyszöget is készített:

TAKAR

ADOMA

KONOK

AMODA

RAKAT

Ha sikerül, készítsetek hasonlót ti is!

Az alábbiak megfejtéseit viszont feltétlenül töletek várjuk, kedves cimborák:

1. vizenyős hely
2. európai nép fia elmegy lefeküdni

II. Nyelvhelyesség és játék

Helyesírási lottó: azé lesz a telitalálat, aki azokat a számokat jegyzi le, amelyek a hosszú í-t tartalmazó szavak előtt szerepelnek!

1. d.csér
2. cs.kos
3. cs.korog
4. v.ganó
5. meg.gér
6. v.dékies
7. h.mbálódzik
8. b.ztat
9. ind.ték
10. kéz.ratok
11. h.rdetés
12. d.nam.t
13. zaf.r
14. alá.ratás
15. el.nal
16. f.nom
17. f.zetés
18. l.gnit
19. n.mfa
20. p.rongat
21. r.deg
22. r.koltozik
23. s.ránkozik
24. szat.rikus
25. v.gasz
26. t.zedes
27. s.vár
28. s.rató
29. szinon.ma
30. sz.pka
31. sz.vike
32. sz.nekdoché

Zsigmond Győző

Csillag István rajza

Cimborahidak

Írjátok be először, a számozásnak megfelelő négy betűs szavakat a hálóba. Utána a HIDAK meghatározásai alapján kössétek össze a két oldalt úgy, hogy mind az első szóból, mind a másodikból felhasználtok egy vagy két betűt. Ha ezzel is kész vagytok, olvassátok össze a középre beírt betűket: Kerstock Károly magyar festő egyik képének a címe lesz a végső megfejtés!

Meghatározások: 1. Púpos állat. 2. Felhalmozott pénz vagy tuskó, amin fát vagy húst vágnak. 3. József Attila verse. 4. Kábel, huzal. 5. Van ilyen gumi is. 6. Fejgyelem, tisztaság az osztályban. 7. Összeszorított kéz, „vívna” is vele. 8. Nagy természetű.

A HIDAK meghatározásai: A. Társasjátékban, mérkőzésen nem nyerő. B. Megszilárdul, koagulálódik a vér. C. Ócskapiac. D. Több embert meggyilkol.

A	1									2				
B	3									4				
C	5									6				
D	7									8				

Névelő	A Képen látható magyar zeneszerző	Egyfajta virágzat	... Milan, focicsapat	Valami vár volt	Liter	Csüng	Belga autójel	Tuskót hasít	Megőrölő	Létrehozást igazoló okirat
					Királyi szék					
A zeneszerző műve	↙	↘	▽	▽	▽	▽	▽	▽	▽	▽
Kuporgó	▷						Káposzta féle Rákiált	▷		
Lángol	▷		Mosoly eleje! Férfinév	▷		Román író volt Római pénz volt	▷			
Részesül	▷		▽	Újság féle Főúri rang	▷					
Bánáti német	▷			▽	Maró anyag Égő	▷		Sír Eredményt elérő	▷	
Hajat összekuszál	▷				▽	Még ilyen! Gramm	▷			
Arrafele!	▷		Fogaival örül Hitvány	▷		Francia zeneszerző Női név	▷			
Többszólamú ének	▷		▽			Tovább taszít Juttat	▷			
Alszunk benne	▷			Felhajtás Áruvég!	▷		Nulla Lóbetegség	▷	Egye! Tőszám-név	▷
Spanyol autójel	▽			▽				Szjij Tantál vegyjele	▷	
Becsukódik	↖					...szel, elvág				
Megbűjik	▷					Falusi Mária				
Van ilyen társ is	▷			Amerikai város Igerag	▷				Liter	▷
Hidrogén	▷	101 Rómában Elromlik az égő	▷	▽	Névelő Mint	▷				
Európakupa, röviden	▷	▽	Felső végtag Hátba támad	▷						
...De Janeiro, brazil város	▷		▽	Konc végei! Nápoly eleje!	▷					
Öreg a zöld-paszuly	▷			▽						
	↙									

A

Mátyás király gyerekkori naplója

Az EMNT Kolozs megyei szervezete, a Donát Alapítvánnyal, valamint a Magyar Ifjúsági Tanáccsal (MIT) együttműködve, Mátyás király 569. születési évfordulójára emlékezve, pályázatot hirdet *Mátyás király gyerekkori naplója* címmel.

Képzeljétek el, hogy megtalálták legendás királyunk, az igazságos Mátyás gyerekkori naplójának egyik lapját, aminek képzeletbeli tartalmát a pályaműben kell feldolgozni. Olyan eredeti, jól megszerkesztett, ötletes kisprózai műveket (novella, tárca, elbeszélés, karcolat, humoreszk stb.) várnak a kiírók, amelyekben a megtalált naplóbejegyzés látványosan jelenül meg.

Korosztályos kategóriák: I. kategória: V–VIII. osztályosok; II. kategória: IX–XII. osztályosok.

Mindkét kategóriában 3 fős csoportok pályamunkáit várják. A történeteket illusztrációkkal lehet gazdagítani. Terjedelem: 2–5 oldal. A pályázatra beérkezett alkotásokat szakemberekből álló bírálóbizottság értékeli.

A pályázatok beérkezésének határideje: 2012. május 12., 16 óra. A legjobbnak minősített első három alkotás díjban részesül, amelyeket a 2012. június 1-jén szervezendő gyermeknapi ünnepség keretében adnak át a nyerteseknek.

Mindkét kategóriában 3–3 díj kerül kiosztásra. A díjazott pályaművek olvashatóak lesznek az EMNT, vala-

mint a pályázat népszerűsítésében és lebonyolításában együttműködő partnerszervezetek honlapján, a *Szabadság* és az *Erdélyi Napló* hasábjain, továbbá közlési lehetőséghez jutnak különböző gyermek- és ifjúsági lapokban is. Minden pályázó csoportot válaszlévelel értesítenek a pályázat eredményéről.

Az I. kategória díjai:

- 1. díj:** értékes könyvcsomag és nyári táborozási lehetőség (Hun-tábor, a MIT szervezésében)
- 2. díj:** értékes könyvcsomag és nyári táborozási lehetőség (ODFIE-nagytábor)
- 3. díj:** értékes könyvcsomag és nyári táborozási lehetőség (angol tábor, az IKE szervezésében)

A II. kategória díjai:

- 1. díj:** értékes könyvcsomag és nyári táborozási lehetőség (Tusványos, a MIT szervezésében)
- 2. díj:** értékes könyvcsomag és nyári táborozási lehetőség (EMI-tábor)
- 3. díj:** értékes könyvcsomag és nyári táborozási lehetőség (Válts irányt! – IKE-fesztivál)

A pályaműveket elektronikus formában (word vagy pdf kiterjesztésben) a következő címre várják:

kolozs@emnt.org. A papír alapú (nyomtatott) alkotásokat az EMNT Kolozs megyei szervezetének irodájába (Jókai/Napoca utca 2–4. szám, I. em., 67-es lakrész) kell eljuttatni. A pályázathoz kérik mellékelni a csoportot alkotó személyek nevét, születési évét és elérhetőségeit.

KÓNYA ÉVA

Betegek és orvosok a képzőművészetben

Id. Pieter Bruegel látomásában betegek, haldoklók, holtak, már értéküket veszített, szétszórt tárgyak és a halál fehér leplekbe burkolt csontváz-katonái ellen hiába harcolók népesítik be a pestisjárvány sújtotta, kietlen tájat (A halál diadala, 1562)

Id. Pieter Bruegel elmeosztályán jól megférnek egymás mellett a koponyákat lékelő doktorok, a műtetre váró békés, dühöngő vagy éppen ketrecre zárt betegek, az érdeklődve szemlélődő látogatók és az illemhely (A bolondság kövének eltávolítása, 1568)

A romantika korában alkotott életkép töprengő orvosa a zokogó anyával és az asszonyát bátorítani próbáló apával együtt aggódik a beteg gyermek életéért (Samuel Luke Fildes: Orvos a betegágynál, 1891)

A barokk kor életképeinek kedvelt témája volt a beteget – többnyire előkelő hölgyet – látogató, pulzusát és vizeletét vizsgáló orvos. Johann Christian Fiedler képének érdekessége, hogy a szoba falán a művész önarcképe függ (Betegvizsgálat, 17. század)

Gustav Klimt osztrák művész „emberfolyama” boldog pillanatokon és szenvedésen át jut el a születéstől a halálig. A kép előterében Hügíeia, a gyógyítás görög istennője fordul felénk, kezében az újjászületést jelképező kígyóval (Az orvostudomány, 1907)

Rembrandt van Rijn egyik legismertebb festménye a Tulp doktor anatómiai előadása, amelyen Nicolaas Tulp híres orvost, Amszterdam polgármesterét örökítette meg a korabeli előkelő polgárok öltözetét viselő tanítványok körében (1632)

Kellemes húsvéti
ünnepeket...

...élménygazdag
vakációt kíván a
Cimbora

www.cimbora.net